ZALALÖVŐI BOROSTYÁN ÓVODA és MINI BÖLCSŐDE

.

NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2025

Tartalom

Bevezető gondolatok 4
1. BEVEZETÉS 5
1.1. Az intézmény adatai: 5
1.2. A pedagógiai program módosításának jogszabályi háttere 5
1.3. Óvodánk bemutatása 6
2. AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI HITVALLÁSA 8
2.1. Gyermekkép 9
2.2. Óvodakép 10
2.3. Pedagóguskép 10
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, ALAPELVEI 13
3.1. Óvodánk nevelési célja: 13
3.2. Nevelési alapelveink: 13
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI 14
4.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés 14
4.1.1. Egészségfejlesztési program 15
4.1.2. Környezettudatos magatartás megalapozása 19
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés 20
4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés 24
5. INTEGRÁCIÓ ÉS INKLUZÍV NEVELÉS 31
5.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek 31
5.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése 31
5.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek 34
5.1.3. Kiemelten tehetséges gyermek 35
5.2. Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése, fejlesztése 36
5.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek fejlesztését segítő pedagógiai tevékenység 37
5.4. Gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek 38

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI 43
6.1. Személyi feltételek 43
6.2. Tárgyi feltételek 44
6.3. Az óvodai élet megszervezésének elvei 45
6.4. A hetirend és napirend 46
6.5. Az óvodai nevelőmunka tervezése 48
6.6. Az óvoda kapcsolatai 49
6.6.1. Óvoda és a család 50
6.6.2. Óvoda és a fenntartó 51
6.6.3. Kapcsolattartás egyéb intézményekkel 51
7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGKERETE: NÉPHAGYOMÁNY-ÁPOLÁS, NÉPSZOKÁSOK 55
8. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI 61
8.1. Játék 61
8.2. Verselés, mesélés 65
8.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc 69
8.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka 73
8.5. Mozgás 76
8.6. Külső világ tevékeny megismerése 81
8.7. A matematikai tartalmú tapasztalatszerzési lehetőségek megkeresése és megtalálása az óvodai nevelés folyamatában. 87
8.5. Munka jellegű tevékenységek 90
8.6. A tevékenységekben megvalósuló tanulás 93
9. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE 96
10. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK 98

Bevezető gondolatok

Programunk újragondolását az Óvodai Nevelés Országos Alapprogram módosítása, iránymutatása, szellemisége, cél- és feladatrendszere, valamint óvodánk sajátosságai tették szükségessé. Fontosnak tartottuk, hogy intézményünk saját nevelési programot dolgozzon ki, mert az általános célok és feladatok mellett meg kívánjuk őrizni hagyományainkat, eredményeinket és megtartani azt a sokszínűséget, ami óvodánkat jellemzi.

Gyermekeinket körülveszi a felgyorsult, folyamatosan változó világ, mely nagy hatással van rájuk, mindemellett nekünk – pedagógusoknak – figyelembe kell vennünk a sok új szakmai, törvényi és a külső környezeti változásokat.

Programunk sajátossága, hogy az óvodai nevelést a néphagyomány ápolás érzelemre ható eszközrendszerével gazdagítja.

Célunk, hogy a gyermekek megismerjék szűkebb természeti, társadalmi környezetüket, kultúrájukat, eligazodjanak az őket körülvevő világban és elősegítsük harmonikus testi és szociális fejlődésüket.

A Pedagógiai Programunkban foglaltak az alapja és egyben meghatározója annak a közös értékrendnek, melyet minden dolgozónak követni kell, az intézménybe járó gyerekek sikeres, pozitív kimenetelű nevelése, fejlesztése érdekében. Hangsúlyos a gyermekközpontúság, a gyermekek tisztelete, a játék, mint az óvodáskorú gyermek legfontosabb tevékenysége.

Programunk tág keretet biztosít az óvoda specifikumainak, hagyományainak tovább örökítésére. Törekszünk arra, hogy összegezzük az elmúlt évek nevelőmunkájának eredményeit, sikereit és egyben jövőt orientáló szakmai képet fogalmazzunk meg a fenntartó, az igénybevevő szülői kör és a helyi közösségek, partnerek számára.

„Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal a leghálásabb munka,
ami a földünkön osztályrészünkről jutott,
de saját tökéletességünket is ez mozdítja előre”

(Brunszvik Teréz)

1. BEVEZETÉS

1.1. Az intézmény adatai:

Az óvoda neve: Zalalövői Borostyán Óvoda és Mini Bölcsőde

címe: 8999 Zalalövő, Deák u. 5-7

telefon: 06 30/2981872

Az óvoda fenntartója: Zalalövői Óvodafenntartó Társulás

Illetékessége, működési köre: Zalalövő, Csöde, Felsőjánosfa, Hegyhátszentjakab, Őrimagyarósd, Szaknyér, Zalahásháhgy közigazgatási területe.

Óvodai csoportok száma: 4

Bölcsődei csoportok száma: 1

Az óvodai férőhelyek száma 112 fő, az engedélyezett bölcsődei férőhelyek száma 8 fő.

Az intézmény tevékenységi köre az Alapító Okiratban található.

Szervezetileg tekintve közös egységben, de mindkét intézmény típus külön – külön az országos irányelvekre épülő önálló szakmai program alapján dolgozik.

Pedagógiai Programunkat az igazgató a nevelőtestület bevonásával készítette el, mely megfelel az Alapprogramban foglaltaknak.

1.2. A pedagógiai program módosításának jogszabályi háttere

A helyi nevelési program módosítását és kiegészítését az alábbi jogszabályok, törvények, rendeletek figyelembevételével készítettük el:

- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 363/2012. (XII. 17.) Kormány rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 77/2025. (IV.15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm.rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról.
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 1997 évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 20/2012(VIII.31) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról.
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 401/2023 (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemezetek UNICEF
- Az ENSZ gyermek jogiról szóló egyezménye (1989. 11. 20.)

1.3. Óvodánk bemutatása

Zalalövő (SALLA) 3000 lakosú, római múltú kisváros, mely három néprajzi tájegység – Göcsej, Hetés, Őrség – határán, a Zala folyó által kettészelt völgyben helyezkedik el. Intézményünk, településünk egyetlen olyan létesítménye, ahol bölcsődés korú gyermekek gondozása, és óvodás korú gyermekek nevelése, oktatása folyik.

Óvodánk mai épülete több lépcsőben alakult ki. Zalalövőn az első óvoda a Kuffler kastélyban volt, ami rendszertelenül működött. A 60-as években a megnövekedett gyermeklétszám miatt az óvodáskorú gyermekek elhelyezése akut probléma volt, de csak 1970-ben kezdtek hozzá jelenlegi óvodánk építéséhez, amit a következő évben adtak át. Az 50 férőhelyes intézmény (2 csoport) azonban már ekkor kicsinek bizonyult, és 1975-ben további 2 csoportot építettek hozzá. A 4 csoportos intézményben nem volt tornaterem. E hiányosság megoldására alakult meg az óvoda Ficánkoló Alapítványa, melynek fő célja az óvodai tornaszoba létrehozása volt.

Az önkormányzat sikeres pályázata, és az alapítvány aktív munkájának eredményeképpen 2002 nyarán vehettük birtokba az új létesítményt. Azóta e terem a gyermekek mozgásfejlesztésén túl számos rendezvényünknek ad helyet.

2012 májusában többségében pályázati forrásból elkészült az óvoda bővítése, korszerűsítése és akadálymentesítése. Megtörtént az összes nyílászáró cseréje, a tetőcsere, és az épület hőszigetelése. Megújult a konyha, és a fűtés korszerűsítése is megvalósult.

Jelenleg óvodánk 5 csoportos intézmény.

Helyiségeink otthonosságot tükröznek. Gazdag tárgyi környezettel vesszük körül gyermekeinket, amely melegséget, biztonságot, esztétikai élményt nyújt számukra.

Az épülethez tartozó óvodaudvar nagy fáival, többségében fából készült mozgásfejlesztő eszközeivel, növényzetével, a nyugalmat, családias környezetet biztosítják. 2019-ben elkészült KRESZ parkunkban biciklizhetnek, rollerezhetnek a gyermekek. Mozgásigényük kielégítése mellett a helyes közlekedés szabályait is megismerik és gyakorolják.

Udvarunkhoz tartozik a pályázati segítséggel kialakított Tündérkertünk, melyben a gyermekeknek lehetőségük nyílik a rendszeres növényápolásra, gondozásra, kerti munkára. Gyógynövényes tanösvényünkön sétálva pedig megismerhetik a környezetünkben megtalálható gyógy- és fűszernövényeket, azok felhasználási módját.

Óvodánk sajátos arculatát néphagyomány ápoló munkánk adja. Nagyon fontosnak tartjuk a hagyományok ápolását, a népi kultúra értékeinek megőrzését. Mivel azt tapasztaljuk, hogy mára megszűnt a természetes hagyományozódás, a gyermekek nem, vagy csak alig találkoznak népi hagyományokkal. Hisszük, hogy az óvoda, amely alapozó intézmény, - hiszen az itt szerzett élmények meghatározóak – a népi kultúra megszerettetéséért, értékmegőrzésért nagyon sokat tehet. Ennek érdekében a felsorolt tájegységek hagyományait, népszokásait, amelyek az óvodai nevelő-oktató munkában feldolgozásra kerülő évszakváltásokhoz, ünnepkörökhöz kapcsolódnak, beépítjük nevelő munkánkba, és a jeles napokhoz kapcsolódva megelevenítjük őket. Népszokások tartalmát, népi énekes mondókás játékokkal, népi mozgásos játékokkal, népi kismesterségek megismertetésével és gyakorlásával, népszokásokhoz kapcsolódó gyógy- és fűszernövények megismertetésével, a népi kultúra tárgyi emlékeinek gyűjtésével is gazdagítjuk.

Óvodánk névválasztásakor is figyelembe vettük városunk múltját, hagyományőrző tevékenységünket, elhivatottságunkat az értékmegőrzés terén. Így intézményünk a „borostyán” nevet kapta, mely egyrészt utal a rómaiak híres Borostyánkő útjára, mely városunkon át vezetett. Másrészt a borostyán egy örökzöld gyógynövény, melyhez számos szokás, jelkép, szimbólum fűződik.

„A gyermekkor évei azok az esztendők,
amikor a szív a legérzékenyebb, leghajlékonyabb.
Amit oda elültetnek, azt aligha lehet valaha onnan kipusztítani.”

(*J.F.Oberlin*)

2. AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI HITVALLÁSA

Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, ahol a gyermekek fejlesztése 2,5 éves kortól fokozatosan történik, de különösen az utolsó évben az iskolai nevelés-oktatásra készít fel.

Célunk: a világban jól eligazodó nyitott, az eredményeknek örülni tudó kiegyensúlyozott gyermekek nevelése.

Ebből következő legfontosabb feladataink:

- Szeretetteljes, családias légkörben neveljük és fejlesztjük gyermekeinket, ahol elsődleges tevékenység a szabad játék.
- A gyermek feltétlen őszinte szeretete.
- Segítő nevelői attitűd.
- Humanizmus, pedagógiai optimizmus.
- Tisztelet, mások megértése, különbözőség elfogadása.
- A néphagyományok tiszteletének, a természet szeretetének megalapozása.
- Teljes nevelési időben érvényesítjük a gyermeki tevékenységet, mivel az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki.

Hiszünk a gyermekközpontú életszemléletben. Hisszük, hogy a minőség tőlünk a pedagógusoktól ered. A minőséget, mint értéket nekünk kell átadni a gyermekeknek. A minőségi munka a jövő nemzedékén mérhető le, akik tovább viszik azt, amit mi értékként átadunk.

Hisszük és valljuk, hogy az élményekben gazdag, önfeledt játék, a szeretetteljes odafigyelés, és az ebből fakadó tapasztalatszerzés a legfontosabb, gyermekeink egészséges testi és lelki fejlődéséhez.

Elsődlegesnek tekintjük a néphagyományokra épülő értékfelismerő, értékmegőrző nevelést, a szűkebb természeti, társadalmi környezethez való viszony pozitív alakítását.

Szeretnénk elérni, hogy harmonikusan fejlett, kiegyensúlyozott, a környezeti szépségekre nyitott, a múlt hagyományait tiszteletben tartó, ápoló gyermekeket neveljünk. Szeresse és védje a természetet. Testi, lelki értelmi, szociális fejlettsége feleljen meg az iskolakészültség elvárásainak.

2.1. Gyermekkép

Gyermekképünk megfogalmazásakor abból a tényből indulunk ki, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség, és szociális lény is egyszerre.

Minden gyermek a saját képességei szerint, önmagához mérten nevelhető, fejleszthető, feltétel nélküli szeretettel, biztonságérzetet nyújtó környezetben, személyiségének, jogainak tiszteletben tartásával.

A gyermek személyiségfejlődését:

- a genetikai adottságok,
- az érés sajátos törvényszerűségei,
- a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások-beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is- együttesen határozzák meg.

A nevelőmunkánk során szem előtt tartjuk, hogy a gyermekeknek

- életkoronként (életkori szakaszonként) és
- egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

<u>Gyermekképünk alapja:</u>

- a gyermek alapvető tisztelete,
- a szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is vett egyediségének szem előtt tartása,
- a gyermeki személyiség értékként kezelése,
- a gyermek személyiségformálásába vetett hit,
- és a gyermek személyiségének kibontakoztatásához szükséges gondoskodó szeretet nyújtása.

2.2. Óvodakép

A néphagyományőrzést és a környezeti nevelést kiemelve építünk a természeti értékekre, hagyományokra, átörökítjük azokat a gyermek tárgyi, értelmi, szellemi és lelki világába.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Nevelésfelfogásunk egyik alaptézise, hogy az óvoda pedagógiai gyakorlata a családi nevelésre építve, annak céljait és eredményeit figyelembe véve lehet eredményes. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik. Biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

Programunk a külső világ tevékeny megismeréseinek eszközével, és a néphagyományok ápolásával a vers – mese – dramatikus játékokra, a vidám éneklés, énekes játék és zenehallgatásra, valamint a rajzolás, mintázás, kézi munka, és a mozgásos tevékenységre helyezi a hangsúlyt, a természeti – emberi tárgyi környezet megismerését elsősorban a közvetlen környezetükben, a tapasztalati lehetőségek biztosításával teszi érzelmileg gazdaggá.

A gyermekek átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát, átérezhetik a hagyományok üzenetét, kedvük igényeik elképzeléseik szerint vehetnek részt a szabad játékban, színes ismereteket szerezhetnek önmagukról és az őket körülvevő világról.

Óvodánk óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkcióival megteremti a gyermekekben a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeit.

Biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó gyermekek nevelésében az önazonosság megőrzését a nemzeti identitás erősítését, a nemzeti hagyományok átörökítését, a társadalmi integrálást. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

2.3. Pedagóguskép

A nevelőmunka kulcsszereplője a pedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. A pedagógus elfogadó, segítő- támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

A pedagógus, mint modell legyen:

- hiteles
- megjelenésében igényes,
- nyugalmat, elfogadást, megértést, szeretetet, vidámságot árasztó,
- a gyermekek adottságaiból eredő, különbözőséget tiszteletben tartó, toleráló,
- az átlagtól eltérő képességek és személyiség vonások problémáit felismerő, szükség szerint segítséget nyújtó.

Értékeink:

- A néphagyomány-ápoló pedagógiai programunk és a hozzá kapcsolódó tevékenységek megvalósítása iránt nevelőtestületünk elhivatott, és fogékonyak vagyunk a népi kultúra megismerésére és megőrzésére.
- A pedagógiai folyamatokat figyelemmel kísérjük, tudatosan tervezzük, hosszú távon átgondoljuk azok hatásait, és az elért eredményeket elemezve képesek vagyunk a változtatásra, korrekcióra.
- A csoportba járó gyermekek egyéni képességeit, igényeit figyelembe véve, differenciáltan fejlesszük. Felhasználjuk a szabad játék nyújtotta lehetőségeket a gyermekek fejlesztése érdekében.
- A csoport szokás- és szabályrendszerét az óvoda értékrendjéhez igazodva alakítjuk ki, figyelve a magyar nemzeti értékek beépítésére.
- A szülőkkel együttműködünk, és kapcsolatunk a kölcsönös tiszteleten alapul.
- Inkluzív, előítéletektől mentes gondolkodásunkkal mutatunk példát a „másság” elfogadására, és fejlesztjük a gyermekcsoportot közösséggé.
- A csoportba járó gyermekeket megismerjük, fejlődésüket nyomon követjük, elemezzük, értékeljük, és ezt írásban rögzítjük. A kiemelt fegyelmet igénylő gyermekek nevelését, fejlesztését tervezetten valósítjuk meg.
- Kommunikációnk példamutató mind a gyermekek, mind a szülők irányába, melyet tisztelet és együttműködési szándék jellemez.
- Törekszünk a pedagógusok előmeneteli rendszeréhez kapcsolódó folyamatokban előírt elvárásoknak megfelelő kompetenciáink fejlesztésére.
- Munkánkat szakmai elkötelezettség, önállóság jellemzi, örömmel tanulunk egymástól.
- Folyamatosan képezzük önmagunkat, hogy a társadalmi, szakmai elvárásoknak megfeleljünk.

Programunk rendszerábrája

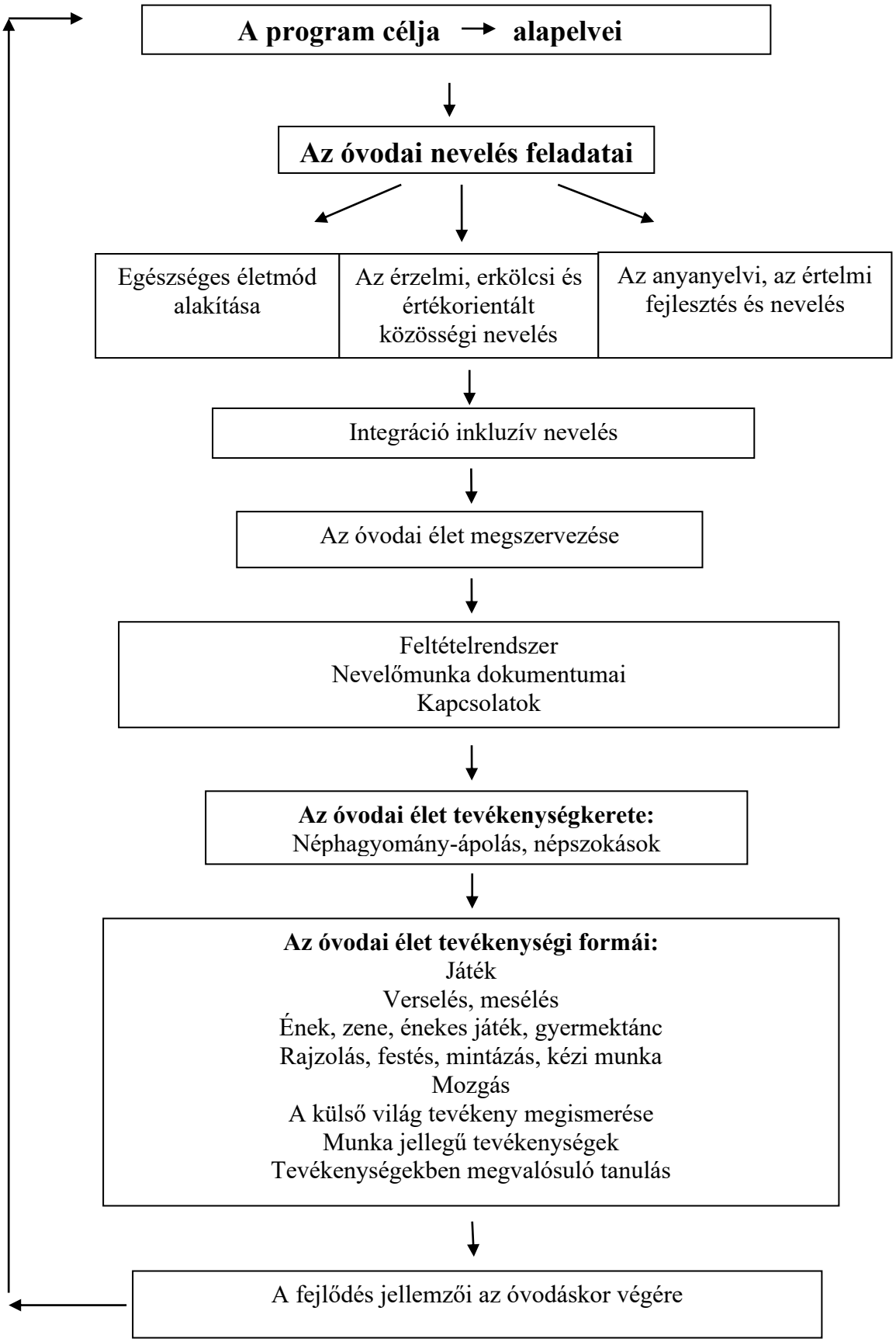

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, ALAPELVEI

3.1. Óvodánk nevelési célja:

- Néphagyományőrző programunk megvalósítása során a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítése az életkori és egyéni sajátosságaik, valamint az eltérő fejlődési ütem fegyelembe vételével.
- A néphagyomány-ápolás és a természet szeretetének megalapozása, környezettudatos szemlélet kialakítása a gyermek érzelmein keresztül, a családok együttműködésével.
- A gyermekek egyéni fejlettségéhez, igényeikhez, szükségleteikhez, érési tempójukhoz igazodó, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó differenciált személyiségfejlesztés, hátránykompenzálás és tehetséggondozás a tanuláshoz szükséges képességek és részképességek megalapozása a játékba és szervezett tevékenységekbe ágyazottan.
- Sajátos nevelésű gyermekek inkluzív nevelése.

3.2. Nevelési alapelveink:

- Nevelőmunkánk alapelve a hagyományőrzés érzelmi hatástöbbletének kiaknázása, mely áthatja a nevelési-tanulási folyamatokat.
- A szeretetteljes, biztonságérzetet nyújtó, érzelemben gazdag óvodai élet megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy tartást, önállóságot, boldogságot ad a gyermeknek és biztosítja az egyenlő hozzáférést.
- Elfogadjuk, tiszteljük a gyermek személyiségét, szeretettel, megbecsüléssel és bizalommal vesszük körül.
- Biztosítjuk a közösségben végezhető, a gyermek életkorának és fejlettségének megfelelő sokszínű tevékenységeket, különös tekintettel a játékra.
- Az értelmi, a szociális a testi képességeket egyénileg és életkornak megfelelően fejlesztjük.
- A játékon és a tevékenységeken keresztül a gyermek életkorához és egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakat, és emberi értékeket közvetítünk.
- Az általunk alkalmazott pedagógiai hatások, módszerek, a gyermek személyiségéhez igazodnak.
- Hagyományok iránti érdeklődés felkeltése és megalapozása a családi neveléssel együtt, ízlés formálás a népi kultúra segítségével.
- Természeti környezettel való óvó-védő-szerető szemléletmód, környezet tudatos magatartás alakítása, fejlesztése.
- A magyarság tudat alakítása, a nemzeti kultúrával és más népek kultúrájával való ismerkedés biztosítása.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés.

4.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. A korai gyermekkorban – a környezettől tapasztalati úton – átvett életmódminták meghatározóak az egyén életvezetése és személyiségfejlődése vonatkozásában. Ezért az óvodás korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét.

Célunk:

- A gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése során alapozódjanak meg azok a magatartási készségek, szokások, melyek az egészséges életvitelhez szükségesek.
- A gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, szervezetük edzése.
- Környezet és egészségtudatos magatartás kialakítása.

Feladataink:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, a harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének, elősegítése, a gyermeki testi fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- életvezetési készségek fejlesztése,/döntéshozatali készség ,kreatív gondolkodás készsége, kommunikációs készség, önismeret készsége, érzelmek kezelésének készsége, kritikus gondolkodás készsége, interperszonális készségek/ amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. E nevelés hozzásegíti a gyermekeket olyan ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, melyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

4.1.1. Egészségfejlesztési program

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek területei:

a. A gyermekek gondozása, a személyi higiénia alakítása.
b. Az egészséges táplálkozás.
c. Testedzés, testmozgás.
d. A betegségek megelőzésére nevelés.
e. A balesetek megelőzésére nevelés.

a. A gyermekek gondozása, a személyi higiénia alakítása

A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége. A kisgyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának kialakulásához. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. A gondozási folyamat alapja a kisgyermek és a felnőtt közötti bizalmon alapuló, elfogadó bensőséges kapcsolat.

Testápolás

A gyermek egészségének védelmét, tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását szolgálja. A felnőttek állandó, segítőkész közreműködésével a gyermekek megtanulják a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét, a testápolási szerek rendeltetésszerű használatát. Teremtsük meg a feltételeket ahhoz, hogy fokozatosan, egyre önállóbban végezhessék a testápolás teendőit.

Öltözködés

A gyermekek váltóruháját, cipőjét, torna felszerelését az öltözőben jól elkülönítve, jellel ellátva helyezzük el. Megfelelő időt biztosítunk az öltözködés gyakorlására, egyéni fejlettségük figyelembe vételével fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket az önállóságra. A szülőkkel egyeztetve ügyelünk arra, hogy a gyermekek ruházata igazodjon a mindenkori időjáráshoz, és jó közérzetükhöz.

Pihenés

Az óvodás gyermek napirendjében fontos szerepet tölt be. Feltételeit életkornak megfelelően szervezzük. A gyermekek nyugodt pihenését biztonságot adó szokásrendszerrel segítjük (szellőztetés, mesélés, altató dal, kedvenc játék). Napirendünkben a pihenés ideje 13 órától 15 óráig tart, de ez korcsoportonként eltérhet. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni alvásszükségletét.

b. Egészséges táplálkozás

A növekedés és fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mely az elhasznált energiát pótolja, és a további testépítést biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel és folyadékpótlással tápanyagszükségletük háromnegyed részét az óvodában kapják. Az ételt előállító konyha a törvényi előírásoknak megfelelően ügyel a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, megfelelő mennyiségű zöldséget, gyümölcsöt és tejterméket biztosít. Minden alkalmat megragadva, különösen figyelünk arra, hogy gyermekeink étrendje kellően változatos, megfelelő tápanyag összetételű és megfelelő mennyiségű legyen. Minden nap fogyasztanak a gyermekek gyümölcsöt, télen gyógyteát főzünk a Tündérkertünkben termesztett, gyűjtött, szárított gyógynövényekből.

A gyermekeknek életkorukból és szokásrendszerükből fakadóan - különböző táplálkozási szokásaik vannak. Ezek ismeretében kellő toleranciával fogadjuk az élettani szükségletből fakadó, valamint az egyéni táplálkozási eltéréseket, a kezdeti étvágytalanságot, a válogatást. Ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására.

Az óvoda védőnőjét, gyermekorvosát, más e témában jártas szakembert kérünk fel előadás megtartására az egészséges táplálkozással kapcsolatban.

c. Testedzés, testmozgás

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Napirendbe illesztve szervezünk mindennap mozgástevékenységet tornaszobában vagy szabadban, mely elősegíti a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődését, kedvező hatással van az idegrendszerre, a légző- és keringési szervekre, fokozza a gyermekek jó közérzetét.

Fontos feladatunknak tartjuk, hogy a mindennapi testnevelés járuljon hozzá a mozgás megszerettetéséhez.

A gyermekek egészséges életmódra neveléséhez elengedhetetlen a levegőn való tartózkodás. Különösen érvényes ez a mozgásos játékra és a szabad mozgásra. A gyermekek mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok. Szerencsére óvodánkhoz viszonylag nagy területű, zárt udvar tartozik, ahol gyermekeink számára minden évszakban biztosítottak a feltételek a mozgásigény kielégítéséhez. Folyamatos feladatunk a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása, valamint a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése.

d. A betegségek megelőzésére nevelés

A megelőzés alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztán tartása.

Ismeretek közlésével, a helyes magatartás kialakításával a gyermekeket felkészítjük a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére, a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakorlására.

A betegségek megelőzése érdekében az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, a rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket, és minden adódó lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra. Az egészséges gyermekek érdekében az óvodában észlelt megbetegedett gyermeket elkülönítjük, és gondoskodunk róla, hogy minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön. A betegségből történő felgyógyuláskor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük. Az egyéni tisztálkodási eszközök rendszeres tisztán tartását, fertőtlenítését fokozottan figyelemmel kísérjük, a járványos időszakban kiemelt figyelmet fordítva e feladatra. Rendszeres kapcsolatot tartunk az óvoda védőnőjével.

e. Balesetek megelőzésére nevelés

A nevelési év elején, és a továbbiakban szükség szerint megbeszéljük a gyermekekkel az óvoda belső- és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat. Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése végett szükség van. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Az előírt szabályzók betartásával gondoskodunk az óvodában használatos vegyszerek zárható szekrényben történő elhelyezéséről, és minden egyéb, a balesetvédelmi és tűzvédelmi szabályzatban foglalt előírások betartásáról.

Intézményünkben biztosított az óvodai elsősegélynyújtó alapfelszerelés.

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során be kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ –ben kerültek rögzítésre.

Elektroakusztikus eszköz használata (zajvédelem): Olyan elektroakusztikus hangosítású rendezvényen, amelyen 0-6 év közötti gyermekek vesznek részt, a hangnyomás szint nem haladhatja meg a Laeq M30 75 Db értéket.

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:

- Igényesek lesznek a tisztaság iránt, önállóan mosakodnak, törülköznek, használják a körömkefét, fésűt.
- Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereiket tisztán tartják.
- Helyesen használják a papírzsebkendőt.
- Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, holmijukra vigyáznak.
- Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek.
- Megfelelően használják az evőeszközöket.
- Igénylik az asztal esztétikai rendjét.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhaneműikkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik. Képesek önállóan eldönteni, hogy a ruházatukat fel vagy levegyék.
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.
- Az eszközökkel, berendezésekkel óvatosan bánnak.
- Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak, részt vesznek mozgásos játékokban.

Egészséghét

Az egész óvodai életünket áthatja, hogy egészséges életmódra, életvitelre neveljük gyermekeinket, higiénés szokásaikat megalapozzuk, és ezeket összehangoljuk a családok szokásrendszerével. Az óvodáskorú gyermekek helyes énképének kialakulásához elengedhetetlen feltétele saját testük ismerete, annak tisztán és egészségesen tartása, ápolása. Úgy érezzük, hogy a mai rohanó világban, az óvodai nevelőmunkában erre a területre kiemelt figyelmet kell fordítani.

Szükségesnek tartjuk, hogy legyen a nevelési évben egy olyan hét, amikor hangsúlyozottabban foglalkozunk az egészséges életmód különböző területeivel.

Célunk: olyan változatos programok összeállítása és megvalósítása, melyben intézményünk gyermekei, szüleik városunk lakói, közösen vehetnek részt. A tervezett tevékenységeket úgy állítjuk össze, hogy megfeleljen a gyermekek életkorának, ugyanakkor új ismereteket, tapasztalatokat nyújtson. A programok megvalósításában a civil szervezetek, és helyi meghívott előadók, szakképzett edzők segítenek. Arra törekszünk, hogy a résztvevők aktívan bekapcsolódhassanak a szervezett programokba. Lehetőséget biztosítunk a szociálisan hátrányos helyzetű családok számára, hogy a programokon való részvétel során ismereteket, tanácsokat, ötleteket kapjanak gyermekeik testi- lelki egészségkultúrájának alakításához.

4.1.2. Környezettudatos magatartás megalapozása

Egészségünket és életünk minőségét nagymértékben meghatározza a bennünket körülvevő természeti és társadalmi környezet minősége. A közösség szemléletformáló erejével segítjük ennek megvalósítását.

Célunk:

- Olyan szemléletet közvetítünk, amely elősegíti, hogy a gyermekek szeretik és tisztelik a kulturális és természeti értékeket, valamint őrzik a hagyományokat.
- Szokásukká váljon a környezetre figyelő, azt megóvó, a harmonikus együttélésre törekvő magatartás.

Feladataink:

- A gyermekeket ösztönözzük arra, hogy környezetüket egységben szemléljék.
- Modell értékű példamutatásunkkal mintát adunk kihasználva az óvoda és a környezet által nyújtott lehetőségeket.

A környezettudatos nevelés hatékonysága érdekében különböző tevékenységeket építünk be az óvodai nevelés mindennapjaiba, hogy a korszerű szemléletmód és viselkedés gyermekeink magatartásának részévé váljon:

- hulladékgazdálkodás (szelektív gyűjtés, papírgyűjtés megszervezése)
- kulturált környezet kialakítása és megőrzése,
- takarékoskodás az ivóvízzel, energiával,
- egészséges étkezés igényének kialakítása,
- egészségvédő programok szervezése.

Várható eredmény óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretik, óvják, védik környezetüket.
- Odafigyelnek a szelektív hulladékgyűjtésre.
- Takarékoskodnak a vízzel, elzárják a csapokat.
- Részt vesznek a madarak etetésében, a növények gondozásában.
- Örömmel vesznek részt a hagyományőrző tevékenységekben.
- Az Egészséghét programjaiban érdeklődéssel, cselekvő aktivitással vesznek részt.

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A néphagyományőrző szemléletű nevelés a gyermek érzelmi, értelmi fogékonyságára alapoz. A program összetett tevékenységrendszeréből fakadó motivációk, az érdekes élmények érzelmi életükben meghatározó változásokat idéznek elő. A változatos cselekvések gyakorlása során a gyermek megtanulja vállalni érzéseit, érzelmi élete gazdagabbá, erősebbé válik, fejlődnek személyes és szociális kompetenciái. A visszatérő közös tevékenységek, szokások megteremtik az együttélés egyedi, sajátos kommunikációs rendszerét. A hagyományőrzés sajátos teret nyújt a gyermek szocializálódásához. A játékban megjelenő hagyományápoló tevékenységekben gyakorolja az önkifejezés formáit, a társas érintkezés mintáit.

Az óvodai közösségi tevékenységek és kapcsolatrendszerek hozzájárulnak az együttéléshez szükséges képességek, jártasságok, szokások kialakításához, melyek alapját képezik az erkölcsi, akarati tulajdonságoknak.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége, ezért:

Célunk:

- Az óvodában minden gyermeket érzelmi biztonság, állandó értékrend, barátságos, szeretetteljes légkör vegyen körül, ahol élmény együtt lenni, tevékenykedni.
- A gyermek nyitottságára építve segítjük, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Feladataink:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, bizalmat közvetítő, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes családias légkör kialakítása ,amely ösztönöz és hatással van a gyermekek érzelmi kötődésének alakulására, esztétikus óvodai környezet kialakítása, fenntartása.
- Lehetőséget adunk, hogy a leendő óvodások a szüleikkel együtt ismerkedjenek az intézménnyel, annak érdekében, hogy óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érjék a gyermeket.
- A gyermekek biztonságérzetének megalapozása, az önbizalom erősítése, a szocializálódás elősegítése.
- A néphagyomány éltetés és a természetóvás motiváló hatásának kihasználásával értékrendjük, erkölcsi érzékük formálása.
- Nagy hangsúlyt fektetünk az érzelemformáló személyi kapcsolatok kialakítására: hogy az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Segítjük a gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának pozitív alakulását, önkifejező törekvésüket.
- A gyermekeket annak elfogadására neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Közös élményekre épülő tevékenységeket szervezünk, amely lehetővé teszi a társadalom szempontjából értékes tulajdonságok kialakulását.
- Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet töltsön be. Ügyelünk arra, hogy a gyermekek és az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolat pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében együttműködünk az ágazati jogszabályokban meghatározott felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

A befogadás

Célunk: Olyan módszerek eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyermekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot és nyugalmat adnak. Megkönnyíteni a szülőktől való elválást, megismertetni a gyermekeket új környezetükkel.

A beszoktatás rendszere:

Különösen sok körültekintést, türelmet és gyöngédséget igényel ez a feladat a családból óvodába kerülő, elsősorban kiscsoportos gyermekeknél. Beérkezés előtt minden gyermeket felkeresünk otthonában, és igyekszünk több ismeretet szerezni az otthoni szokásrendszerekről, a családban kialakított szerepekről, az otthoni körülményekről.

A szülők igényének megfelelően lehetőséget biztosítunk a „családos" beszoktatásra a megegyezés szerinti időkeretekkel. Megengedjük, hogy amelyik gyermek szükségesnek érzi, magával hozhatja az óvodába a kedvenc játékszerét, személyes holmiját, hiszen az első időben ez az egyetlen kapocs a gyermek számára a szülői házzal. Különös gyengédséggel foglalkozunk az új gyermekekkel a délutáni lefekvésnél (halk beszéd, a pihenés nyugodt körülményeinek megteremtése, stb.).

Egyszerű, érthető utasításokkal vezetjük be a gyermekeket az óvoda rendjébe. A közösségi élet szokásainak kialakítására kezdettől fogva törekednünk kell, de az ezekkel kapcsolatos követelményeket fokozatosan, a szokások fontosságának sorrendjében állítjuk a gyermekek elé, egyéni bánásmóddal igyekszünk azokat velük elfogadtatni.

Hagyományok, ünnepek

A szocializálódás egyik színtere az óvodai ünnepnapok. Az ünnepek a közös élmény erejével, erős érzelmi átéléssel erősítik a gyermekcsoportot. Programunkban kialakítottuk óvodánk hagyományait, ünnepeit és természetóvó jeles napokkal gazdagítottuk. Fontosnak tartjuk a gyermekek felkészítését, az érzelmi ráhangolódást az ünnepre.

Óvodai ünnepnapok:

- A gyermeki élet ünnepei (születésnap, gyermeknap, Anyák-napja, Ballagás)
- Népszokásőrző jeles napok (Mihály napi vásár, Szüret, Kukorica fosztó, Advent, Mikulás, Betlehemezés, Fonó, Farsang, Gergely járás, Kisze báb égetés, Pünkösd)
- Természetóvó jeles napok (Állatok világnapja, Víz világnapja, Föld napja, Madarak és Fák napja
- Társadalmi ünnepek (márc. 15.)

Módszertani alapelvek:

- Az óvodapedagógus viselkedése legyen hiteles, következetes, szeretetteljes, őszinte, empatikus, tűrő- és konfliktusmegoldó képesség jellemezze.
- Elfogadó, segítő, megértő beállítódású, amely modell a gyermekek és a családok számára.
- Gyermeket segítő, ösztönző magatartás.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, felnőttekhez.
- Érdeklődnek egymás iránt, tekintettel vannak egymásra.
- Igényükké válik a helyes cselekvés, viselkedés szokásainak betartása.
- Képesek társaikhoz alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, egymást elfogadni.
- Bíznak önmagukban, társaikban, felnőttekben.
- Örülnek a közösen elért sikereknek, ébredezik bennük a közösségi tudat.
- A viselkedés normái beépülnek a személyiségükbe.
- Koruknak megfelelően érzelmeiken és indulataikon képesek uralkodni.
- Bizonyos helyzetekben képesek egyszerű döntéseket hozni.
- Figyelmesen és türelmesen meghallgatják a felnőtteket, társaik kérdéseit, közléseit.
- Elfogadják a másságot.
- Szeretik, és koruknak megfelelően védik a természetet, megbecsülik, és tiszteletben tartják az élővilágot, szívesen ápolják a növényeket.

Pozitív gondolkodás és érzelmek támogatása – „Boldogságóra” program

Indokoltsága:

A gyermekkor tele van bizonytalansággal, útkereséssel és félelmekkel. Fontos, hogy a gyermekek ebben az időszakban, pszichés fejlődésük során következetes segítséggel rátaláljanak a helyes irányra. Ehhez nyújt segítséget a tematikus tervbe beépített „Boldogságóra” foglalkozás.

Célunk: hogy vezérfonalat adjunk az óvodás korosztálynak, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek játékos felfedezésére adjunk lehetőséget.

Mit várunk a programtól?

- A gyermekek testi, lelki egészségének megtartását, megóvását.
- Önbizalom, önbecsülés növekedését.
- Társas kapcsolatok javulását, kiszélesedését.
- Nonverbális, verbális kommunikáció javulását.
- Önkifejezés, kreativitás fejlődését.
- Társak és önmaguk iránti elfogadás, tolerancia erősödését.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi nevelés az óvodai élet minden területét áthatja, annak teljes folyamatában jelen van. Változatos formában, komplex módon formáljuk, gazdagítjuk óvodásaink kifejezőkészségét, szókincsét, verbális alkotó készségét. A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása mellett törekszünk az anyanyelv megismertetésére, megszerettetésére, a helyes nyelvhasználat gyakoroltatására. Fő feladatunk, hogy a gyermekeket képessé tegyük a feléjük áramló információk befogadására, megértésére, és a saját érzéseik, gondolataik szóban történő kifejezésére.

Az óvodapedagógus beszéde modell értékű a gyermekek számára (mimika, gesztus, hanglejtés, hangsúly, ritmus). Elsőrendű példaadó, aki nem a hibákat javítgatva, hanem a helyes, tiszta beszéddel mintát ad. Lehetőséget biztosítva minden gyermeknek, hogy elmondhassa gondolatait, érzéseit, és kérdéseire mindig választ kapjon.

Néphagyományőrző programunk tudatosan ráirányítja a figyelmet az anyanyelv szépségeire, szeretetére, megbecsülésére. A gyakori mondókázás, mindennapos mesélés, verselés, az éneklés, a hagyományápoló tevékenységek gyakorlása közben, még intenzívebbé teszik az élményt a gyermekek számára. Az óvónők eszköztárához tartoznak még olyan játékos beszédszerv ügyesítő gyakorlatok, szókincsgyarapító, hallás-fejlesztő játékok, légző gyakorlatok, melyek rendszeresen ismétlődő részét képezik óvodai nevelő munkánknak, és remekül összehangolhatóak néphagyományápoló tevékenységeinkkel.

Az anyanyelvi nevelés szorosan összefügg az értelmi fejlesztéssel, hisz csak a kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek tudnak igazán kapcsolatot teremteni környezetükkel, válnak képessé információk, ismeretek feldolgozására, befogadására, problémahelyzetek megoldására. A gyermekek értelmi fejlődésének, fejlesztésének feltétele a környezet által

nyújtott érzelmi biztonság. Fontos, hogy a gyermek teljes lényével azt érezze, elfogadják, biztonságban van. Ez a megerősítés indítja el értelmi és anyanyelvi képességeinek fejlődését.

Az értelmi nevelés egyik része a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendszerbe foglalása, másrészt a belső érést, fejlődést segítő inger és élmény gazdag környezet biztosítása által, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, probléma megoldó képesség és a kreativitás fejlesztése. Az értelmi nevelés alapvető mozgatója a gyermeki kíváncsiság. A már meglévő ismeretekre építve, az óvodában olyan változatos, sokrétű tevékenységeket szervezünk a gyermekeknek, melyek során további élményeket, ismereteket szereznek környezetükről.

A hagyományápoló szemléletű nevelés az aktív cselekedtetéssel fejleszti a kognitív funkciókat. A gyermek intellektuális érzelmeit – a kíváncsiságot, rácsodálkozást, felfedezést, sikert, aktivitást – a néphagyományőrzés és a természetszeretet hatásrendszerével tudatosan ébren tartjuk, fejlesztjük. A néphagyomány ápoló tevékenységek fejlesztik a gyermekek értelmi képességeit, és fokozott intellektuális élményt jelentenek számukra. Bővülnek ismereteik szűkebb szülőföldjük szokásairól, hagyományairól, népi kulturkincseiről, értékeiről. Ez által erősödik kötődésük nemzeti identitástudatuk, ami biztos kapaszkodót, „gyökeret” ad majd számukra.

Célunk:

- A néphagyomány ápolás során átélt közös tevékenységekkel fejleszteni a gyermekek értelmi, anyanyelvi képességeit.
- A gyermekek tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendszerezése, kognitív képességek fejlesztése.
- Anyanyelvi képességek, beszédértés, beszédhallás fejlesztése, szókincsbővítés, gazdagítás.
- Tanulási motívumok fejlesztése
- Értelmi képességek fejlesztése

Feladataink:

- Olyan szeretetteljes, elfogadó, bizalmat sugárzó légkör megteremtése, ahol bátran megszólalnak, beszélnek a gyermekek, elmondhatják érzéseiket, gondolataikat.
- Inger gazdag környezet, változatos tevékenységek biztosításával a beszédkedv felkeltése és fenntartása.

- Mintaadás helyes, tiszta beszéddel, a gyermekek számára érthető, világos kifejezések használatával.
- A gyermekek meghallgatása, kérdéseik megválaszolása.
- A gyermekek anyanyelvi fejlettségének folyamatos nyomon követése.
- Metakommunikációs játékok szervezése, metakommunikatív eszközök megtapasztaltatása nyelvi játékok segítségével, a beszédészlelés, beszédhallás, artikuláció fejlesztése.
- Új fogalmak értelmezése, szókincsbővítés, relációk, rokon jellegű szavak és gyűjtőfogalmak elsajátítása.
- A beszédhibás, beszéd és hallás fogyatékos gyermek beszédkészségének fejlesztése a báb és dramatikus játék tudatos alkalmazásával.
- Együttműködés logopédus, szurdo és fejlesztőpedagógussal.
- Tiszta gyermeki beszéd kialakítása, beszédfegyelem, udvarias beszédre nevelés.
- A kognitív képességek tevékenységekbe ágyazott fejlesztése. Az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás fejlesztése.
- A kreativitás, alkotóképesség megalapozása.
- A problémamegértés, problémamegoldás, összehasonlítás, analízis, szintézis, rendszerezés képességének alakítása.
- A forma, mennyiség és térészlelés, a szándékos figyelem kialakítása, fejlesztése, az alkotó képzelet és a szándékos emlékezet kialakítása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Helyesen, tisztán beszélnek, szívesen kommunikálnak társaikkal és a felnőttekkel.
- Élményeiket elmesélik, másokat végig hallgatnak, törekszenek a történések logikai, időrendi követésére.
- Megfelelő szókinccsel rendelkeznek, helyesen használják a névmásokat, névutókat.
- Ismerik és használják az udvariassági szófordulatokat.
- Beszédüket megfelelő gesztusokkal, mimikával kísérik.
- A szóbeli közölt információkat megértik.
- Képesek életkoruknak megfelelő pontos érzékelésre, észlelésre.
- Ismerik a térbeli viszonyokat, képesek a térben eligazodni.
- Gondolkodásukra a probléma megoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Figyelmük tartós, kialakul a szándékos figyelem képessége.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.

Tanulási motívumok fejlesztése

- **a megismerési vágy felkeltése,** a természetes kíváncsiság vágy táplálása.
- a felfedezési vágy felkeltésére**,** melynek alapja a felfedeztető tanulás, a problémamegoldó tevékenység intenzív, élményt nyújtó folyamata.
- **az újabb és újabb fejlesztő játékok megtanulása / megtanítása** biztosítja, a játék, a játékosság kapcsán a szimuláció gazdag eszköztára pedig támogatja az egyes témák feldolgozását, a játékszeretet továbbfejlesztését.
- **optimális teljesítmény vágy kialakítása** a következetes és reális értékeléssel, a szélsőségektől mentes, a tanulás értelmének megmutatása olyan játékos és egyéb helyzetekben, mikor a gyermekek megtapasztalhatják tudásuk gyakorlati hasznát, érzékelve saját változásukat és fejlődésüket.

A 2025-ös ONAP-módosítás is hangsúlyozza a tanulási motívumok tudatos formálását az iskolai életre való felkészítés részeként. A gyermekek egyéni fejlődési útjának támogatása, kreativitásuk és önkifejezésük ösztönzése kiemelt cél lett.

Célunk: hogy a gyermekekben belső késztetés alakuljon ki az ismeretszerzésre, a kíváncsiság kielégítésére, a problémák megoldására és az önálló próbálkozásokra.

- Értelmes cselekvéshez kötött tanulás biztosítása,
- A „sikerült!” élményén keresztül a belső motiváció erősítése,
- A problémamegoldás, a felfedezés és a kérdezés bátorítása,
- Az önálló tanulási kísérletek támogatása, dicsérete.

Fejlesztés eszközei és formái az óvodában

1. Élményalapú tanulási helyzetek teremtése

- Tapasztalatszerzés mozgással, érzékszervekkel, eszközökkel.
- Érzelmekkel átszőtt tanulási élmények: humor, meglepetés, csodálkozás.
- A felfedezést „engedő” kérdések: „Mi történik, ha...?”, „Szerinted miért így lett?”

2. Cselekvésre, felfedezésre épülő feladatok

- Kísérletezés, építés, rendszerezés – amikor a gyerek maga jön rá a megoldásra.
- Játékos rejtvények, logikai helyzetek, szerepjátékos „tanulási szituációk”.

3. Szabad választás és döntési lehetőség biztosítása

- A gyermek választhat tevékenységet, eszközt, partnert, sorrendet.
- A döntések következményeinek átélésével fejlődik az önreflexió és önszabályozás.

4. Pozitív visszacsatolás, belső megerősítés kialakítása

- Dicséret a próbálkozásért, nem csak a végeredményért.
- Visszajelzés: „Ügyesen rájöttél!”, „Látod, meg tudtad csinálni!”

5. A hibázás elfogadása, mint tanulási lehetőség

- A pedagógus példát mutat a tanulásról való gondolkodásban.
- „Nem baj, próbáld újra.” „Mi mást lehetett volna tenni?”

6. Fokozatosan növekvő kihívások biztosítása

- A gyermek szintjéhez illesztett, de nem túl könnyű feladatok.
- Segítségadás, majd fokozatos visszavonás – önállósodás támogatása.

Az óvodapedagógus szerepe a tanulási motívumok alakításában

- Érzékenyen figyeli, mire fogékony a gyermek, mitől „csillan fel a szeme”.
- Olyan kérdéseket és feladatokat kínál, amelyben a gyerek aktív lehet.
- Nem sietteti, nem erőlteti, hanem ösztönzi az önálló próbálkozásra.
- Reflektál a gyerek tanulási folyamatára, megerősíti a belső visszacsatolást.

Tanulási motívumok fejlődésének jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek:

- Érdeklődő, kíváncsi, aktívan kérdez, új dolgokat akar megismerni.
- Örömmel vesz részt új tevékenységekben, kísérletezésekben, próbálkozásokban.
- Tartósabban figyel egy feladatra, elmélyül játékban vagy alkotásban.
- Feladattudata kialakult: megérti, ha valaminek eleje, közepe, vége van.
- Önállóan próbálkozik, nem adja fel könnyen, ha valami nem sikerül elsőre.
- Szereti befejezni, amit elkezdett, és örül, ha elismerést kap.
- Belső igényként jelenik meg a tudásvágy, nem csak külső elvárásként tanul.
- Elfogadja a felnőtt segítségét, de önálló megoldásokra is törekszik.
- Nyitott a közösen végzett tanulásra, képes együttműködni társaival.
- Képes elviselni a kudarcot, tanul belőle, újra próbálkozik.
- Élményként éli meg a tanulást, a felfedezést, a válaszkeresést.
- Segítséget tud kérni, ha elakad – ez is a tanulási önszabályozás jele.

Célunk az értelmi képességek fejlesztése:

- **a megismerés képességeinek fejlesztése**, mint a megfigyelés, megtapasztalás, kísérletezés.
- **a beszéd, a kommunikáció fejlesztése**, (kifejező készség: metakommunikatív megnyilvánulások aktív, passzív szókincs).
- **a gondolkodás problémamegoldás fejlesztése**.
- **a tanulási képesség fejlesztése** az értelmi képességek fejlesztése, tapasztalat és élményszerzés útján, játékos formában, cselekvésbe ágyazottan.

Gyermekeink különböző családi háttérrel különböző közösségekben élnek. A gyermekek az óvodában tagjai egy óvodai csoportnak, a fejlesztési folyamatban pedig gyakran egy-egy kisebb csoportnak, valamint a teljes óvodai közösségnek. A későbbiek során személyes kapcsolataik egyre inkább átszövik egész életüket. Ahhoz, hogy képesek legyenek

beilleszkedni a különböző szűkebb vagy tágabb csoportokba és közösségekbe, és ezekben megtalálják helyüket, fejleszteni szükséges képességeiket és szociális motívumaikat.

az ONAP módosítása is kiemelten foglalkozik vele – különösen az iskolai életre való felkészítés, az önálló gondolkodás, a problémamegoldó készség és az értelmes tanulás megalapozásának szempontjából

Célunk:

- támogassuk a gyermek önálló gondolkodását,
- megalapozzuk az iskolai tanulás feltételeit,
- ösztönözzük az ismeretszerzés, megértés, következtetés iránti érdeklődést,
- fokozatosan alkalmassá tegyük a gyermeket a problémamegoldó gondolkodásra,
- a fejlődési ütemhez igazítva biztosítsa a tapasztalatszerzést, a gondolkodtató helyzeteket.

Fejlesztés eszközei és módszerei

- Tapasztalati tanulás: érzékszervi megfigyelések, manipuláció, gyakorlati helyzetek.
- Játékos tanulási szituációk: szabályjáték, logikai játék, keresgélő-építő feladatok.
- Beszélgetések, mesék, dramatikus játékok: gondolkodtató kérdések, következtetések.
- Irányított tevékenységek: színek, formák, mennyiségek, ritmusok rendszerezése.
- Felfedező tevékenységek: kipróbálás, megfigyelés, mérés, vizsgálódás.
- Önálló próbálkozások támogatása: idő, tér és eszköz biztosítása kísérletezéshez.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tudatosan teremtsen olyan helyzeteket, amelyek az értelmi fejlődést aktivizálják.
- A gyermekek egyéni megoldásait elfogadja, dicséri, megerősíti.
- A fejlődést megfigyeli, differenciált fejlesztéssel segíti.
- Nem sietteti a gyermeket, hanem az egyéni individumra, belső motivációra épít.
- A HH gyermekek támogatásához szükséges nyelvi, tapasztalati megerősítést külön figyelemmel, empátiával biztosítja.

Célunk a szociális képességek fejlesztése:

- **szociális kommunikációs képességek fejlesztése**, mint a kommunikáló felek aktivitásának: azaz érzelmi állapotának, magatartásának és viselkedésének aktuális befolyásolási képességének fejlesztése.
- **a kötődés képességének fejlesztése**, melynek gazdagsága, ereje és minősége meghatározza a szociális életminőséget, a szociális viselkedést, és a személyiség szociális fejlődését.
- **csoportlétre, szervezeti és társadalmi létre való képesség megalapozása és fejlesztése** a gyermekeink életkorához illeszkedő ünnepeink megünneplése, versenyek, és számos, az óvodai életre jellemző helyzetek során – törekszünk a reális ön – és társértékelés kialakítására.
- **az együttműködés, a vezetés és a versengés képességeinek megalapozása és fejlesztése** a segítő együttműködés rendszeres alkalmazásával, a segítő nevelői

magatartás megtapasztalásával, valamint a mozgásos és a különböző versenyjátékok gyakorlása során.

A szociális kompetenciák fejlesztése kulcsszerepet kap az iskolai életre való felkészítésben.

Célkitűzés

A gyermekek szociális képességeinek fejlesztése az óvodai nevelés alapvető feladata, amely elősegíti az iskolai közösségbe való beilleszkedést, a szabályok elfogadását, az együttműködést és az érzelmi önszabályozást. A gyermek tanuljon meg együtt élni, játszani, tevékenykedni másokkal, alakítson ki új kapcsolatokat, viselkedjen a közösség tagjaként. Legyen képes kifejezni érzéseit, vágyait, szükségleteit, alakítsa ki az együttműködés, segítségnyújtás, önérvényesítés és empátia képességét, próbálja kezelni a konfliktusokat.

ONAP 2025 új hangsúlyai

- A szociális képességek fejlesztése nemcsak játékban, hanem célzott tanulási helyzetekben is jelenjen meg.
- A tanulási szokások megalapozása szorosan kapcsolódjon a szociális viselkedés szabályainak fejlesztésével (pl. kivárás, együttműködés, szabálykövetés).
- A HH-s gyermekek esetében kapjon kiemelt figyelmet a szociális integráció, az érzelmi biztonság és a közösségi minták követése.
- A pedagógus szerepe modellként jelenjen meg: viselkedésmintát, kommunikációs stílust, konfliktuskezelési stratégiát közvetítsen.

Fejlesztendő szociális képességek:

- Kapcsolatteremtés: Köszönés, megszólítás, közös játék kezdeményezése
- Alkalmazkodás: Másokhoz való igazodás, várakozás, szabály elfogadása
- Konfliktuskezelés: Véleménykülönbség kezelése, kompromisszum, szóbeli megoldások keresése
- Segítőkészség: Mások szükségleteinek észlelése, önkéntes segítség
- Empátia: Másik érzéseinek felismerése, megértése, támogatás
- Önérvényesítés: Saját igények kifejezése, kérés megfogalmazása, nemet mondás tanulása
- Szabálytudat: Egyszerű közösségi szabályok elfogadása, betartása és védelme
- Kooperáció: Közös cél érdekében történő együttműködés, feladatmegosztás

Fejlesztési területek és pedagógiai feladatok

Kapcsolatépítés: társas kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása

Szabálykövetés: egyszerű szabályok megértése és betartása

Empátia: mások érzéseinek felismerése és figyelembevétele

Konfliktuskezelés: problémák megoldása verbálisan, kompromisszumok keresése

Önérvényesítés: saját igények kifejezése, határok kijelölése

Közösségi élmény: A csoporthoz tartozás érzésének kialakítása

5. INTEGRÁCIÓ ÉS INKLUZÍV NEVELÉS

„Az elfogadás olyan, mint a termékeny talaj, ami lehetőséget ad az apró mag számára, hogy azzá váljon, amivé fejlődni képes.”

(Thomas Gordon)

Nevelőmunkánk egyik meghatározó eleme a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése. Alapelvünk a másságot elfogadó, befogadó szemlélet. Olyan óvodai környezet kialakítására törekszünk, amelyben a gyermekek életminőségének javítása, beilleszkedésük, szocializációjuk segítése a célunk.

Kiemelt bánásmódot igénylő gyermekek

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek:
   - sajátos nevelési igényű gyermek
   - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
   - kiemelten tehetséges gyermek.
2. Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek
3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek.

5.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

5.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Intézményünk, amennyiben kijelölt óvoda, részt vesz a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű gyermek nevelésében. Az óvoda alapító okiratában foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékosság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel.

Sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Integráció fogalma

A mi pedagógiai felfogásunkban az integráció általános megközelítése azt jelenti, hogy a fogyatékossággal élő, akadályozott, azaz sajátos nevelési igényű gyermekek, beilleszkedjenek ép társaik közé. Ahhoz, hogy óvodai nevelésünk során a mindennapok pedagógiai ráhatásának eredményeként az integrált nevelés sikeres és eredményes legyen, az integrációnak minőségében más, az inklúzió (befogadás) szintjén kell megvalósulnia. Szeretnénk elérni, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek mássága természetes legyen a mindennapok nevelő-oktató munkájában

Az együttnevelés során magatartásunkkal törekszünk arra, hogy viselkedésünkben érvényesüljön a tolerancia, természetessé váljon az elfogadás úgy a pedagógusok, mint a pedagógiai munkát segítők, valamint a szülők és gyermekek körében egyaránt.

Célunk: hogy az inkluzív nevelés szemléletével az esélyegyenlőség biztosításával intézményünk biztonságot nyújtó, természetes befogadó közege legyen minden gyermeknek, függetlenül hova tartozásától, egyéni adottságaitól, fejlődési ütemétől.

Óvodánk nevelőtestülete a sikeres integráció lényegének tartja, hogy:

- A gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.
- A fejlesztő munkához elengedhetetlen az érzelmi biztonság megteremtése, a szeretet, elfogadás, türelem, segítségnyújtás.
- Olyan ellátást nyújtsunk a sajátos nevelési igényű gyermekek számára, amely a saját optimális fejlettségi szintjére igyekszik eljuttatni kognitív, morális és szociális síkon egyaránt, megtalálva a megfelelő eljárásokat, módszereket, eszközöket.

Nevelési felfogásunk alapja, hogy:

- minden kisgyermek fejleszthető
- a gyermek meglévő képességeiből kell kiindulni
- azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett és /vagy késve jelentkezett, szükséges segítő támogatásban, fejleszteni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk.
- A gyermekek fejlesztésének alapja a Szakértői Bizottság szakértői véleménye.
- Kiemelt célunk elősegíteni e gyermekek alkalmazkodó képességének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyeket a szakértői bizottság javasol. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai, illetve logopédiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- Habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba - így a napi óvodai életbe - beágyazottan valósulnak meg a gyermekek szakvéleményében foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves egyéni fejlesztési terv szerint.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük, - így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása - fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek különbözőségét hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségi jogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

Az óvodapedagógus szerepe az integrációban:

- Hatékony integráció csak jól működő team munkával valósítható meg. Az óvodapedagógusnak együtt kell működnie a szülőkkel, dajkákkal és más, a nevelést segítő külső szakemberekkel.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek befogadására, integrált nevelésére-oktatására nagy szakmai tudással, kiemelkedő módszertani kultúrával, empátiával, segítőkészséggel, kreativitással kell rendelkeznie.
- Az óvodai csoportban történő fejlesztésnél figyelembe kell vennie a gyermek egyéni fejlesztési szintjét, és ennek megfelelően vonja a közös tevékenységekbe. A napirend során a gyermeknek mindig csak annyi segítséget ad, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- Az integrálást végző pedagógusoknak meg kell találni a differenciáláshoz szükséges módszereket, technikákat.
- Az integrációt segítő gyógypedagógussal folyamatosan konzultál. A gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a napi pedagógiai munkájába.

Az óvodapedagógus feladata

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a segítő tanácsadás a szülőknek, mivel olyan krízishelyzeteket élnek át a családok, melyek lassan, kis lépésekben oldódnak meg. Adjon önbizalmat a szülőnek, hiszen egy kiegyensúlyozott szülő többet ér a gyermeke számára.
- Alaposan ismerje meg a gyermek családi körülményeit, tudnia kell, hogy a család részéről milyen együttműködésre számíthat.
- Rendelkezzen bizonyos alapismertekkel a fogyatékosság számos körülményeiről.
- Legyen jártas a differenciáló pedagógiában.
- Szorgalmazza, és folyamatosan ellenőrizze a rendszeres óvodába járást.
- Gyógypedagógussal együttműködik.
- Készítsen egyéni fejlesztési tervet, együttműködve a megfelelő szakemberekkel.
- Képességfejlesztés során hatékonyan alkalmazza a differenciálás elvét.
- Vegyen részt az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, továbbképzéseken.

Eredményességi mutatók:

- a gyerekek jól érzik magukat az óvodában,
- a közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják,
- örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon,
- a bemeneti állapothoz viszonyítva kimutatható a fejlődés.

5.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Célunk: A gyermek egyéni fejlődési tempóját figyelembe véve, speciális, személyre szóló fejlesztéssel hozott hátrányainak csökkentése, életkorukhoz mért fejlesztése.

Feladataink:

- A beilleszkedési- és magatartási zavarral küzdő gyermekek felismerése.
- Vizsgálati kérelem a Pedagógiai Szakszolgálattól.
- A gyermek kötelező fejlesztő pedagógiai ellátásának biztosítása, felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló foglalkozások megszervezése.

- Rendszeres kapcsolattartás a szülővel, illetve a fejlesztő pedagógussal.
- Társas kapcsolataik kialakításának segítése, magatartásszabályozási hiányosságaik csökkentése.

5.1.3. Kiemelten tehetséges gyermek

Kiemelten tehetséges gyermek, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Valljuk, hogy az óvodás gyermekeknél tehetségígéretekről, tehetségre irányuló hajlamról beszélhetünk. A gyermekek adottságai a megfelelő környezeti hatások (család, óvoda, társak) által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Célunk: A kiválóan kreatív, átlag feletti intellektuális és szociális képességekkel és az ehhez kapcsolódó nagyfokú motivációval rendelkező tehetségígéreteknek olyan tanulási helyzeteket teremtünk, ami a tág érdeklődési területüket kielégíti, illetve tovább bővíti.

Feladataink:

- Felismerni a kreatív gyermeket.
- Ösztönözni, motiválni kreativitásukat, kielégíteni szükségleteiket.
- Önmagára találtatás, hogy megbirkózzon a feladatok sokszínűségével.
- Harmonikus fejlesztés.
- Segíteni őket különböző helyzetekben.
- Az általános kreatív nevelés eszközeivel segíteni fejlődésüket.

Korán felfigyelhetünk bizonyos művészi és pszichomotoros képességekre. A zenei tehetség (a speciális matematika mellett) az egyetlen igen korán megmutatkozó tehetségfajta. A zenei képességek öröklődnek. Korán megállapíthatók a gyermek adottságai, hallása, ritmusérzéke. Kiváló rajzkészség: ha a gyermek ügyesen rajzol nem feltétlenül jelzi, hogy művész lesz belőle, fontos, hogy mit ábrázol, hogyan bánik a színekkel, anyagokkal, formákkal, mennyire érzelem gazdag, élményeket kifejezők a rajzok. A pszichomotoros képességek mindenütt szerepet játszanak, könnyen felismerhetők: testi ügyesség, kézügyesség, egyes sportokban az alkalmasság.

A tehetség területei a következők lehetnek:

- Kiváló rajzkészség
- Zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem
- Természetismereti témakör
- Matematikai képesség
- Anyanyelvi-kommunikációs képesség
- Testi ügyesség, tánc, harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság.

A fejlesztésekhez szükséges eszközöket lehetőségeinkhez mérten biztosítjuk.

5.2. Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése, fejlesztése

Az eltérő családi szociális környezetből érkező gyermekek egyéni megsegítése céljából kiemelt figyelmet fordítunk a képességek fejlesztésére. Egyéni fejlesztési tervet készítünk, folyamatosan kapcsolatot tartunk a Család és Gyermekjóléti Szolgálattal, a külső segítő szakemberekkel, szülőkkel, kollégákkal. A fejlesztés és a kapcsolattartások eredményét félévente rögzítjük, a gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő dokumentációhoz csatoljuk.

Az éves programok, rendezvények összeállításánál figyelünk arra, hogy lehetőséget biztosíthassunk a hátrányok csökkentésére (élmény-ismeretszerző programok, kirándulások, felzárkóztató-tehetségfejlesztő foglalkozások biztosítása, szülővel közös programok szervezése).

Célunk:

Az eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű és fejlettségű gyermekek együttnevelése, fejlesztése az esélyegyenlőség megteremtése érdekében.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése.
- Szokásrendszer, napirend kialakítása.
- Közös élmények biztosítása, tevékenységek szervezése.
- Egyéni megfigyelések alapján külső szakemberek bevonása a fejlesztő tevékenységbe.

5.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek fejlesztését segítő pedagógiai tevékenység

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: az a gyermek, tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbetegszakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbetegszakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni.

Célunk:

A gyermek egyéni foglalkozás keretében történő differenciált, egyéni képességeit figyelembe vevő fejlesztése, támogató-segítő pedagógusi magatartással.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése.
- Szokásrendszer, napirend kialakítása.
- Közös élmények biztosítása, tevékenységek szervezése.
- Egyéni megfigyelések alapján külső szakemberek bevonása a fejlesztő tevékenységbe.
- A tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.
- Ha a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket az Nkt. 8. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint a felmentést engedélyező szerv óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, óvodánk a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén tovább irányítja a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.
- A diabétesszel élő, valamint a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek egészségének megőrzésére fokozott figyelmet fordítunk. Nkt. 25. § (5a)

5.4. Gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A gyermekek védelme nem csupán a gyermekvédelmi rendszer szereplőinek, hanem tágabban értelmezve minden gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakembernek és a gyermekkel kapcsolatba kerülő személynek feladata, felelőssége.

Intézményünk gyermekvédelmi tevékenységgel kapcsolatos céljai:

- Segíteni tudjuk a szülőket abban, hogy a gyermekek saját családjukban nevelkedhessenek. A gyermek fejlődését hátrányosan befolyásoló tényezőket, körülményeket feltárjuk, a hátrányok csökkentésében részt vállaljunk, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen a színvonalas nevelésben-oktatásban.
- Olyan légkör, olyan igazgatási, pedagógiai tevékenység kialakítása az óvodában, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik kisgyermek bármilyen oknál fogva hátrányos, diszkriminatív helyzetbe kerüljön.

Veszélyeztetettség:

Az óvoda igazgatója köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Intézményünkben a gyermekvédelmi koordinálását **gyermekvédelmi felelős** látja el, de a feladatok valamennyi **óvodapedagógusnak** feladatokat jelentenek.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elsődleges feladatunknak a **prevenciót** tekintjük, ezért gyakorlatunkban a gyermekek családi körülményeinek figyelemmel kísérése, fejlődésük követésével együtt történik.
- Az óvodában járást megelőzően a leendő óvodás gyermekekkel és a szülőkkel, első alkalommal **családi környezetben** találkozik az óvodapedagógus, itt történik meg az ismerkedés. Ezen az első **családlátogatás** során az anamnézis felvételével, irányított beszélgetéssel, értő figyelemmel igyekszik kommunikatív, személyes viszonyt kialakítani a szülőkkel. Feltérképezi, megismeri a család erősségeit, gyengeségeit megteremti a bizalmi légkört, hiszen ez az érzelmi biztonság megalapozásának alapfeltétele.

- Igény, vagy szükség szerint további családlátogatásokat végez a gyermek veszélyezettségének megszűntetése és a különböző fejlődési területeket érintő hátrányok csökkentése érdekében.
- Elősegíti a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, rendszeres óvodába járását.
- Igazolatlan hiányzás esetén tájékoztatja a gyermekvédelmi felelőst.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő-óvóintézkedésekre javaslatot tesz.
- Az újonnan érkező gyermekek befogadását segíti, beilleszkedésüket igyekszik zökkenőmentessé tenni.
- A problémákat, a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri, jelzi a gyermekvédelmi felelősnek, és adekvát szakember, pl. pszichológus segítségét kéri.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatását differenciált fejlesztéssel segíti.
- A szülőkkel korrekt, kölcsönös tiszteleten és bizalmon alapuló együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködik.
- A családok szociális és anyagi helyzetének ismeretében a támogatáshoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a kisgyermek családban történő felnevelését.
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkát az adott évre.
- Ahol szükséges, a nevelési évet indító csoportos szülői értekezleten tájékoztatja a szülőket az óvodában folyó gyermekvédelmi tevékenységről, a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekről.
- Munkájáról félévenként beszámol a nevelőtestületi értekezleten, évvégén írásos beszámolót készít, illetve egyéb esetekben az igazgató utasítása szerint.
- Szükség szerint korrekt kapcsolatot tart: a nevelési tanácsadóval, a gyámhatósággal, pártfogókkal, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, és erről tájékoztatja az óvoda igazgatóját és kollégáit is.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Feljegyzést vezet a családdal kapcsolatos intézkedésekről, eredményekről.
- Együttműködik az óvónőkkel, szakmai segítséget nyújt az esetek megoldásához.
- Javaslatot tesz, illetve kezdeményez különböző segélyezési, támogatási lehetőségeket.

- Együttműködik, segítséget nyújt a szülőknek problémáik megnyugtató, a gyermekek érdekeit szolgáló megoldásában.

Az igazgató feladatai:

- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek és jogainak érvényt szerez.
- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az ott szerzett ismereteiről, tapasztalatairól.
- Védő-, óvó intézkedés esetén felveszi a kapcsolatot és együttműködik a családdal, védőnői hálózattal, családsegítővel, jóléti szolgálattal, a gyámhatósággal.
- Évente egy alkalommal értékeli, minősíti a gyermekvédelmi munka eredményességét.
- A gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén megfelelő segítséget nyújt a gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek.
- Évente tájékoztatást kér a Család és Gyermekjóléti Szolgálattól a családgondozás, védelembe vétel eredményéről.
- A nevelési év évnyitó szülői értekezletén és a csoportos faliújságokon keresztül tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről és elérhetőségéről.
- Szakemberek meghívásával, tanácsadással segít a szülők problémáinak megelőzésében, megoldásában.
- Eleget tesz a gyermekekkel, szüleikkel kapcsolatos adatok védelmének, titoktartási kötelezettségének.

Speciális gyermekvédelmi feladatok:

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) (1) bek. 17. § c) pontja értelmében az óvodának, mint **köznevelési intézményeknek** gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat is el kell látnia. A jogszabályi hely értelmében óvodánk is a **gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer** tagja, melyet a gyermekjóléti szolgálat működtet.

A jelzőrendszer működésének célja a problémák időben történő felismerése, és azok mihamarabbi enyhítése, megoldása. Észlelő -és jelzőrendszer tagként **kötelesek** vagyunk **jelzéssel élni** a gyermek **veszélyeztetettsége** esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgálatnál, valamint **hatósági intézkedést kezdeményezni** a gyámhatóságnál a **gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása** esetén.

A törvény emellett a tagok számára **együttműködési és kölcsönös tájékoztatási kötelezettséget** ír elő. A szakmai együttműködés az észlelő- és jelzőrendszer eredményes együttműködésének elengedhetetlen feltétele.

Intézményünknek **együttműködési kötelezettsége** van a **gyermekjóléti szolgálattal**, a **gyermekjogi képviselővel** és a **gyermekvédelemi rendszerhez** kapcsolódó feladatot ellátó, más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (továbbiakban: NM rendelet) 25. § (1) bekezdése értelmében „**Az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás** a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel **támogatást nyújt a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak.”**

A köznevelési intézmény gyermek- és **ifjúságvédelmi felelőse**, az intézményt érintő gyermekvédelmi feladatokat az **óvodai és iskolai szociális segítővel együttműködésben** látja el.

A Gyvt. 17.§ (4a)-(4d) értelmében az óvoda vagy annak alkalmazottja, illetve vezetője **kiemelt veszélyeztető okra** utaló körülményt észlel, haladéktalanul, de legkésőbb 3 munkanapon belül köteles feljelentést tenni, továbbá jelzőrendszeri tagságából adódóan jelzési vagy kezdeményezési kötelezettségének eleget tenni.

A NM rendelet 11/A § -a **értelmében „Kiemelt veszélyeztető tényező” :**

1. Gyermek **szexuális bántalmazására** utaló körülmények közül
    - Gyermek testnyílásainak baleseti eredetű, külső behatás okozta sérülése
    - Szexuális abúzusról számol be a gyermek vagy közeli 18 évet be nem töltött hozzátartozó
2. Gyermek **fizikai bántalmazására** utaló körülmények közül
    - Nem baleseti eredetű, az érintettek által elmondottakkal össze nem egyeztethető külső behatás
    - Súlyos sérülés
    - Többszörös, különböző időben keletkezett, a gyógyulás különböző stádiumait mutató sérülés
    - Többszörös törések egyidejű jelenléte

3. Gyermek **elhanyagolására** utaló körülmények közül
    - Gyermek törvényes képviselője megtagadja az együttműködést az egészségügyi ellátást nyújtó szolgáltatóval
    - Kötelező védőoltás beadásának megtagadása
    - Gyermek súlyos fokú alultápláltsága

Gyermekvédelmi feladataink ellátása során **titoktartási kötelezettség** minden - családokat érintő - kérdésben érvényesül mindaddig, amíg a gyermek veszélyeztetettsége nem áll fenn.
A szakmai felelősségvállalás alapján a jelzőrendszer működésében a jelzés nem választás kérdése. Minden, a gyermekkel kapcsolatba kerülő intézményi dolgozó, ha bármilyen, a gyermeket érintő, **veszélyeztető körülményt** észlel, – vagyis nem csak azokat az eseteket, amikor súlyos veszélyeztetettség áll fenn, **köteles írásban jelezni**, a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős és az óvodaigazgató felé, aki a jelzést továbbítja az illetékes gyermekjóléti szolgáltatóhoz.

Az óvoda és a gyermekvédelmi feladatban közreműködők munkája akkor eredményes, ha:

- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak problémáikkal az óvónőkhöz és a vezetéshez.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

6. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

6.1. Személyi feltételek

Pedagógiai programunk megvalósításához személyi feltételeink megfelelőek. Intézményünk valamennyi dolgozója rendelkezik a törvény által előírt, munkakörének betöltéséhez szükséges iskolai végzettséggel.

A DOLGOZÓI LÉTSZÁM ÖSSZETÉTELE	
Óvodapedagógus létszám, igazgatóval együtt	9 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Nevelést, oktatást segítők (dajkák)	4 fő
Óvodatitkár	1 fő (4 órában)
Bölcsődei kisgyermekgondozó	1 fő
Bölcsődei dajka	2 fő (1 fő 4 órában)
Konyhai kisegítő	1 fő
Fűtő, karbantartó	1 fő

Nevelőmunkánk középpontjában a gyermek áll az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó, viselkedése, szakmaisága fontos feltétele az óvodai nevelésnek. A gyermeki szeretet szükségletét kielégíti, mellyel számára biztonságérzetet nyújt. Nevelőtestületünk jól felkészült, megújulásra kész pedagógusok közössége, akik képesek az együttműködésre, egymás tiszteletére. Jellemző rájuk a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértő, együtt érző, elfogadó, segítőkészséget előtérbe helyező gyermekszeretet. Módszertani tudásukat folyamatosan bővítik, fejlesztik, megosztják hospitálások, továbbképzések, bemutató foglalkozások, szakmai napok, értekezletek alkalmával. A korszerű pedagógiai eljárásokat beépítik a mindennapi nevelőmunkába. Tevékenységeiket a reflektív gondolkodás jellemzi, a visszajelzéseket

elemzik, értékelik, az eredményeket felhasználják munkájuk során. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő pedagógusok feladata, lehetőséget teremteni arra, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Óvodánkban két **munkaközösség** működik. Szerepük, hogy ösztönözzék az óvodapedagógusokat egymás tapasztalatainak, ötleteinek megismerésére, segítsék a gyakorlati munkát. A munkaközösség-vezetők speciális területükön részt vesznek az intézmény ellenőrző, értékelő tevékenységében ezzel segítve az intézményvezetés munkáját.

Pedagógiai asszisztensünk az óvodapedagógusok útmutatása alapján a csoportokban zajló gondozó-nevelő tevékenységet, egyéni fejlesztést, és adminisztrációs feladatot végez. Az óvoda alapdokumentumait ismeri.

Az óvodai nevelés feladatai nélkülözhetetlenné teszik az óvodapedagógusokkal együtt dolgozó, dajka munkakört betöltő dolgozók lelkiismeretes, pontos és felelősségteljes munkáját. Dajkáink stabil tagjai a közösségnek, évek óta együtt dolgoznak, dajka szakképzettséggel rendelkeznek. Társak a nevelőmunkában, megbízható, figyelmes, gyermekszerető kollégák.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Az óvoda minden dolgozóját a humanizmus, az optimizmus, a tolerancia, a hitelesség, tapintat és az empátia jellemzi.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében segítséget nyújtanak speciálisan képzett szakemberek (utazó logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus).

6.2. Tárgyi feltételek

Intézményünk rendelkezik a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel, melyek hozzáférhetők és biztonságosak a gyermekek számára. Mindezzel biztosítjuk egészségük megőrzését és fejlődését.

A csoportszobák, kiszolgáló és egyéb helységek tágasak, világosak, otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, és jól felszereltek. A gyermekek az óvodai élet színtereinek alakításában adott szükségletük, igényeik, tevékenységük szerint vesznek részt. A színterek lehetőséget biztosítanak a megfelelő munkakörülményekre, a gyermekek komfortérzetének kielégítésére, valamint a szülők fogadására. Valamennyi csoportszobánk tükrözi a benne dolgozó

óvodapedagógusok egyéni ízlésvilágát. néphagyományápoló munkánkkal összhangban törekszünk arra, hogy minél több természetes anyagból készült tárgy vegye körül a gyermekeket.

Tornaszobánk mérete megfelelő, a gyermekek mozgásigényének kielégítését jól szolgálja. Felszereltségét lehetőség szerint bővítjük különböző mozgásfejlesztő eszközökkel.

2012-ben az önkormányzat „óvodabővítés" címén pályázatot nyert, így elkészült az óvoda bővítése, korszerűsítése és akadálymentesítése. A pályázat segítségével olyan eszközökhöz jutott az intézmény, amik a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését szolgálják. Az új foglalkoztatóba MONACOR LA-40 típusú indukciós erősítő, mikrofonnal és ellenőrző készülékkel ellátott rendszer lett kiépítve, ez lehetővé teszi a hallássérült gyermekek fogadását.

Az épületet és az egész udvart kerítés veszi körül, hogy a gyermekek az egész nap folyamán biztonságban legyenek. Udvarunk tágas, parkosított, európai uniós követelményeknek megfelelő játékokkal felszerelt (hinták, csúszdák, homokozók, babaházak), melyek lehetővé teszik a gyermekek mozgás és játékigényének kielégítését, megfelelnek testméreteiknek. Ficánkoló Alapítványunk támogatásával kialakított KRESZ parkunk lehetőséget biztosít rollerezésre, biciklizésre, a közlekedési szabályok gyakorlására.

Az óvodakert, melyben - gyógynövények is találhatók - kertészkedésre, folyamatos megfigyelésre ad alkalmat a gyermekek számára. Óvodánk „Tündérkert és gyógynövényes tanösvényét" úgy alakítottuk ki, hogy a gyermekek játszótere megmaradt. A kert kialakításakor az udvar természeti adottságait figyelembe vettük, vidékünkre jellemző növényeket telepítettünk, s törekedtünk arra, hogy a kert a környezetbe beilleszkedjen, természetes hatást keltsen.

Óvodánk tárgyi fejlesztéséhez pályázatok megírásával, eszközök készítésével járulunk hozzá.

6.3. Az óvodai élet megszervezésének elvei

Az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével szervezhető meg az óvodai élet. A csoportszervezés alapja a biológiai életkor, a csoportonkénti közel azonos létszám. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek csoport béli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése. A csoportok létszáma az alapító okiratban meghatározottak szerint alakulhat.

A gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődésének alapfeltétele a helyes életritmus, valamint a jól kialakított napirend, hetirend. A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását.

A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez**,** tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. Az egészséges életritmus, a megszokott tevékenységek sorrendje erősítik a gyermek biztonságérzetét, és segítik az időben való tájékozódását.

6.4. A hetirend és napirend

A heti rend a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugodt légkört teremti meg az óvodai csoportban. Óvodánk heti rendje korcsoportonként eltér, melyet az óvodapedagógusok egyénileg állítanak össze, figyelembe véve az irányított és szabad tevékenységek életkorhoz igazított időkeretét. A hetente ritmikusan visszatérő tevékenységek rendszere biztosítja a különböző fejlesztési tartalmak harmonikus egyensúlyát. A hét minden napján van mindennapos testnevelés és verselés, mesélés. A többi tevékenységforma napját és idejét az óvodapedagógusok tervezik meg, biztosítva a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető**,** differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-45 perces) foglalkozások megvalósításához.

A napirend

A napirend kialakítása során törekszünk a gyermekek életkorának és egyéni igényeinek megfelelő életritmus kialakítására, ezért a legtöbb időt a nap folyamán a gyermekek legfontosabb tevékenysége a szabad játék kapja. Kidolgozott napirendünk – rugalmas változásaival együtt – lehetőséget teremt az elmélyült tevékenységekre, biztosítja a nyugalmat és az aktivitást egyaránt. Figyelembe vesszük a gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet. Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek (étkezés, gondozás, mindennapos testnevelés), melyek segítik a gyermekeket eligazodni az időben és nyugalmat, folyamatosságot, támaszt biztosítanak, különös tekintettel az SNI, BTM, HH, HHH, gyermekek igényeire.

A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben, a kapcsolatépítésben, a gyermekek önállóságának, fejlődésének elősegítésében, együttműködve a gondozást végző óvodapedagógusokkal és dajkákkal.

N A P I R E N D

Időkeret	**Tevékenységek**
6,00 – 11.30	Játék Személyes percek Játékba integrált tevékenység – egyénileg, csoportban, mikro csoportban – kötetlen és kötött formában az adott tevékenységeknek megfelelően. - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc - Külső világ tevékeny megismerése - Verselés, mesélés, dramatikus – és bábjátékok - Néphagyományőrző tevékenységek - Mozgás, mindennapos testnevelés - Testápolási teendők, gondozási feladatok - Tízórai
11.30 – 15.30	Készülődés az ebédhez Ebéd Testápolási teendők Pihenés, alvás mesével, altatóval Uzsonna
15.30 – 17.00	Szabad játék a csoportszobában vagy az udvaron Egyéni képességfejlesztés

Egyéb szakemberekhez kötött programok:

- Logopédiai, gyógypedagógiai, fejlesztő- pedagógiai foglalkozások
- Néptánc, heti egy alkalommal a nagycsoportban
- Ovi-foci heti egy alkalommal

- Katolikus hittan heti egy alkalommal
- Gyermektorna

A felsorolt tevékenységek az alaptevékenység zavarása nélkül épülnek be az óvoda mindennapi életébe.

6.5. Az óvodai nevelőmunka tervezése

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján valósulhat meg, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Hagyományőrző, jeles napok köré szervezett programunkban a tervezés közös gondolkodást, és a tevékenységek összehangolását igényli.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvónők által készített dokumentumok is szolgálják:

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben iskolaelőkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. Figyelünk arra, hogy ezek a tevékenységek feladatokra differenciáltak, és a gyerekek egyéni terhelhetőségéhez igazodóak legyenek. Azoknak a gyermekeknek is részt kell venni az iskolaelőkészítő fejlesztő tevékenységekben, akik már elérték a tanköteles kort, de valamilyen okból még egy évig óvodai nevelésben vesznek részt.

Csoportnapló biztosítja a helyi pedagógiai program és az intézményi éves munkatervben meghatározott feladatok alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálását, a tervezési folyamatok egymásra épülését, a pedagógusok módszertani szabadságát és szakmai önállóságát. A csoportnaplót az OviKréta felületén vezetik az óvodapedagógusok.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentum folyamatosan és kötelezően vezetett felület az OviKrétában, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményeket. A

differenciált nevelés irányát a mérési eredmények alapján készített egyéni fejlesztési tervek tartalmazzák.

Fontosnak tartjuk a gyermekek folyamatos megfigyelését, a megismerésük, illetve fejlesztésük érdekében. A mérések segítségével visszajelzéseket kapunk arról, hogy a gyermeket mely területen kell segíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Megfigyeléseink alapján készült méréseink eredményét és a fejlődésüket szolgáló intézkedéseket ,egyéni fejlesztési terveket, megállapításokat, javaslatokat fél évente rögzítjük az OviKréta rendszerben, melyet a szülők is megtekinthetnek a felületen. A gyermekek fejlődésének nyomonkövetése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztőpedagógiai tevékenység tervezése érdekében,

A mérési dokumentáció tartalmazza

- a gyermek fejlődésének mutatóit motoros fejlettség, kommunikációs fejlettség, szociális fejlettség, önállóság és kognitív fejlettség területén.

Kitöltésre kerül a gyermek Anamnézis lapja , amely kiinduló alapot, információkat tartalmaz a gyermek óvodába lépése előtti fejlődéséről , aktuális állapotáról.

- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a szakértői bizottság felülvizsgálatainak megállapítása is feltöltésre kerül.

Felvételi és mulasztási napló szintén kötelezően vezetett dokumentum az OviKréta felületen, mely tartalmazza a gyermekek személyes adatait, valamint óvodai tartózkodásuk igazolására szolgál.

6.6. Az óvoda kapcsolatai

Intézményünk nyitott és kezdeményező a kapcsolatok kialakításában és fenntartásában. Partnereink véleményét elvárásait, visszajelzéseit folyamatosan figyelemmel kísérjük, az együttműködések eredményeinek beépítésével növeljük nevelőmunkánk hatékonyságát.

6.6.1. Óvoda és a család

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyi kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. A közösen szervezett események, ünnepek családias hangulata, a gyermekek és a felnőttek közös tevékenysége által örömteli érzelmi állapotot fejeznek ki. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait**.**

Az együttműködés alapelvei, tartalma, módjai, formái:

Az együttműködést egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolatban valósítjuk meg. Alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás. Ennek érdekében tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy mi történik az óvodában, mi pedig megismerjük a családok életmódját, a gyermekek helyét a családban. Fontos, hogy a szülő találjon bennünk támaszt és segítőtársat gyermeke fejlesztéséhez.

Szükségünk lehet arra, hogy megpróbáljuk a szülők nevelési szemléletét tapintatosan, közvetve befolyásolni. Fontos, hogy a nem megfelelő módszerekkel nevelő szülő is érezze, hogy mi óvónők vele együtt, az ő egyetértésével kívánunk neki és gyermekének segíteni.

Az együttnevelésben nekünk kell vállalni a megértőbb, türelmesebb, az érzelmileg elfogadó partner szerepét. A szülők kérését, javaslatát mindig komolyan fontolóra vesszük. Az egyenrangú nevelőtársi viszony az óvónők és a szülők kölcsönös alkalmazkodásában is megnyilvánul. Szükséges, hogy óvodánk minden dolgozója előítéletektől mentesen tudjon közeledni minden családhoz.

A szülők általában örömmel fogadnak minden tájékoztatást óvodánk életéről, és különösen érzékenyen figyelnek a gyermekükről szóló információkra, értékelő megnyilatkozásokra.

A szülőket mindig reálisan tájékoztatjuk. A tájékoztatás tapintatos és segítőkészséget kifejező. A kapcsolat alakulásában lényeges az is, hogy a szülő bízhat a diszkréciónkban. A gyermekekhez való viszonyunkkal, jó példaadásunkkal hathatunk a szülőkre.

Kapcsolattartásunk módjai:

- szülői értekezletek
- nyílt napok
- családlátogatások
- közös programok,
- ünnepélyeink, ahova a szülőket is meghívjuk

Az óvoda és a családok által közösen szervezett programok és ünnepek családias légkört teremtenek, ahol a gyermekek és a felnőttek együtt végzett tevékenységei is hozzájárulnak az örömteli érzelmek kifejezéséhez.

Az óvoda és a család kapcsolatának alakulásában nagy szerepe van a Szülői Szervezetnek, amely koordináló és kezdeményező tevékenységével segíti a folyamatos együttműködést.

6.6.2. Óvoda és a fenntartó

Fenntartónk, a Zalalövői Óvodafenntartó Társulás, amely meghatározza és biztosítja nevelőmunkánk feltételeit. Kapcsolatunk a köznevelési törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldására a konstruktivitás jellemző. Kapcsolatunk kiterjed minden olyan területre, mely a zavartalan napi élet biztosításához szükséges: tanügy igazgatási feladatok ellátására, személyi – tárgyi feltételek megteremtésére, zavartalan üzemeltetés feltételeinek biztosítására.

6.6.3. Kapcsolattartás egyéb intézményekkel

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai nevelés során, és az óvoda után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez.

1. Óvoda és az iskola

Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet megkívánja az óvoda és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, a két intézmény együttműködését. Az óvoda és iskola kapcsolatában, tartalmi együttműködésében érvényesül a nyitottság, a kölcsönös bizalom,

egymás munkájának ismerete és megbecsülése. A családok és a gyermekek egyéni helyzetét és jellemzőit figyelembe véve segítjük az iskolába lépés zavartalanságát.

A hatékony együttműködés érdekében megismerjük az általános iskola nevelési alapelveit, az első osztályokra vonatkozó követelményeket. Óvodánk mindennapi életéről, nevelőmunkánkról óvodalátogatások keretében ismerkednek a tanítónők. Tájékoztatjuk őket a gyermekek fejlettségéről, egyéni fejlődési üteméről, az egyéni bánásmód tapasztalatairól és az esetleges várható nehézségekről. A gyermekekkel együtt ellátogatunk az iskolába, a leendő elsős tanítónőkhöz. Az iskolai évnyitóra elkísérjük nagycsoportosainkat, jelképesen átadjuk őket a tanító nénijüknek. A volt nagycsoportosokat első osztály őszén meglátogatjuk, beilleszkedésüket figyelemmel kísérjük. Megteszünk minden annak érdekében, hogy a gyermekek érdeklődéssel és örömmel induljanak iskolába.

2. Az óvoda és a közművelődési intézmények

Nevelésünk hatékonysága és sokszínűsége érdekében fontosnak tartjuk, hogy rendszeres és folyamatos kapcsolatot tartsunk településünk közművelődési intézményével.

A Salla Művelődési Központ és Könyvtárral való együttműködés formái:

- Bábszínházi előadások megtekintése.
- Időszakos kiállítások látogatása a galériában, kiállítótermekben.
- Részt veszünk a tavaszi, őszi versmondó versenyeken.
- Rendszeresen ellátogatunk a könyvtárba, és mesekönyveket, illetve a gyermekek érdeklődésének megfelelő kiadványokat kölcsönzünk.
- Múzeumlátogatások /Zalalövő: Faluház, Salla Múzeum (római kori ásatás) Zalaegerszeg: Falumúzeum, Olajipari Múzeum/ elősegítik a múzeumok megszerettetését, a kulturált viselkedési szabályok megismerését, betartását.

3. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat a gyermekvédelmi alapellátás legfontosabb intézménye. A gyermekvédelmi törvény előírása szerint a gyermekvédelmi szolgálatok feladata a gyermeki veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer működtetése. A veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer tagjai között elsődleges helyen állnak a nevelési-oktatási intézmények gyermek és ifjúságfelelősei. A tagok felelőssége óriási, mert rajtuk múlik egy-egy gyermek sorsa. A gyermekvédelmi felelős havonta részt vesz az esetmegbeszéléseken, ahol a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok megvalósulása, a törvényi

változások, illetve a problémás esetek kerülnek megbeszélésre. A családgondozókkal szinte napi kapcsolatban van, mert csak így lehet reálisan nyomon követni a gondozott gyermekek, családok életét.

A Zalaegerszegi Család és Gyermekjóléti Központtal megkötött együttműködési megállapodás alapján az intézmény folyamatosan biztosítja az óvodai szociális segítő szolgáltatást óvodánkban.

Feladatai:

- A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.
- A gyermekvédelemmel összefüggő preventív pedagógiai tevékenységek.
- A szülő, gyermek, pedagógus együttműködési formáinak kialakítása.
- Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek megvalósítása.

4. Az óvoda és az egészségügyi intézmények

A gyermekorvossal és az óvoda védőnőjével folyamatos kapcsolatot tartunk, bevonjuk őket az egészségfejlesztő programjainkba (szülői értekezleten tájékoztató előadás megtartása kérdéseik megválaszolása, tanácsadás). E mellett az együttműködési megállapodás alapján az óvoda védőnője negyedévente tisztaságvizsgálatot, szűrővizsgálatot végez. Az esetleg előforduló fertőző megbetegedések idején javaslatot ad a fertőzés elkerülésére.

A fogászati rendelőbe évenként egyszer elvisszük a gyermekeket szűrésre.

5. Pedagógiai Szakszolgálat intézményei

A gyermekek lakóhelye szerinti pedagógiai szakszolgálatok intézményeivel való kapcsolattartásunk célja: nevelőmunkánk segítése, az SNI gyermekekkel történő foglalkozás módszertani segítése, tanácsadás a szülőknek és a nevelőknek.

Szükség esetén írásban kérjük – a szülő előzetes tájékoztatása után – a Szakértői Bizottság vizsgálatát.

Utazó logopédust, gyógypedagógust, fejlesztő pedagógust igénylünk a fejlesztésre szoruló gyermekek óvodában történő fejlesztéséhez. Rendszeresen konzultálunk a speciális fejlesztésben részesülő gyermekek fejlődéséről.

6. Zalaegerszegi Pedagógiai Oktatási Központ

A lehetőségeinknek megfelelően részt veszünk a Zalaegerszegi Pedagógiai Oktatási Központ által szervezett konferenciákon, előadásokon, továbbképzéseken. Az óvodai szaktanácsadóval szoros kapcsolatot tartunk, szükség esetén szakmai segítséget kérünk.

7. Egyéb kapcsolatok

Óvodánk nyitott a külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre.

Törekszünk külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre – szakmai kapcsolat fenntartására – a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében.

Ennek értelmében testvértelepülésünk Kibéd (Erdély) község óvodájával tartunk kapcsolatot, melynek során kölcsönös betekintést nyerhetünk egymás intézményébe, pedagógiai munkájába.

7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGKERETE: NÉPHAGYOMÁNY-ÁPOLÁS, NÉPSZOKÁSOK

„… Egy népnek, egy nemzetnek a múltja soha sem mögötte van, hanem alatta. Mert ha mögötte lenne, bízvást lehagynánk előre haladva. De, ha alattunk van…! Akkor igazán érdemes vigyázni rá, hiszen azon állunk, azon létezünk. Mi lesz, ha kihullik alólunk az, amin meg kell vetni a lábunkat?”

(*Végh Antal*)

1. A népi kultúra ápolásának szükségessége napjainkban

Pedagógiai programunk fő arculata a néphagyományőrzés. Azért választottuk ezt a programot, mert településünk földrajzi elhelyezkedése, környezete, közel áll a természethez. Mára már alig maradtak néhányan, akik még őrzik népünk hagyományait. E programban az óvónők feladatuknak tekintik a néphagyományőrzést, a népi kultúrák átörökítését. A nevelésben mindazon értékek beépítése ajánlott, amelyek a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelőek. Az óvoda természetes közege, szerves része a néphagyományőrzésnek.

A tudományos, technikai fejlődés következtében átalakult a falu, a családok élete, s így megszűntek a népi énekes, mondókás játékok eredeti helyszínei, a népdaléneklés hagyományos alkalmai. Élményszerű, hiteles megismertetésükhöz nagyon jó közeg az óvoda, s mivel alapozó intézmény, az ott szerzett élmények, tapasztalatok meghatározóak lehetnek a népi kultúra, ezen belül a zenei néphagyomány, a népszokások megszerettetésében, a magyarságtudat formálásában. A gyermek megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

Régen minden korosztálynak megvolt az egyes népszokások megfelelő változata, így az óvodáskorú gyermekeknek is. Ezért a mi felelősségünk az, hogy a népi kultúra különböző területeinek adaptálását az óvodai nevelés és tanulás tartalmában körültekintően végezzük.

Nevelőtestületünk hosszas kutató, elemző, gyűjtő munkával a néphagyomány ápoló munkaközösség irányításával elkészítette komplex néphagyomány ápoló tervét. A néphagyomány ápoló komplex terv tulajdonképpen egy ütemterv, ami heti ajánlásokat, heti témajavaslatokat tartalmaz. Emellett korcsoportonként, egymásra épülve tartalmazza az egyes tevékenységek célját, feladatát, a kapcsolódó műveltségtartalmakat, módszereket és eszközöket. A néphagyomány ápoló komplex tervbe beépítésre kerültek a helyi népszokások,

hagyományok, jeles napok. A népszokások megnevezésén túl az ütemterv tartalmazza a népszokás rövid leírását, ajánlásokat fogalmaz meg az óvodapedagógusok számára a mesélés, az énekes játék, a vizuális nevelés és a környezeti nevelés témakörében is. A komplex terv részét képezik a kapcsolódó népi hiedelmek, szólások, találós kérdések felsorolása is. A heti témaajánlások mellett az óvodapedagógusok egyéni ötleteikkel is színesíthetik, kiegészíthetik a tervet.

2. Néphagyomány ápoló óvodai program célja, feladatai

Célja:

A néphagyomány őrzés célja az óvodai nevelésben, a múlt értékeinek átörökítése. A természet feltárása, óvása. A környezet és a haza iránti szeretet érzésének megalapozása, magyarságtudat erősítése, értékeinek megbecsülése. Mindez a néphagyomány ápolás gazdag eszközrendszerével, a családok aktív együttműködésével. Az eltérő családi háttérrel rendelkező, különböző képességű gyermekek együttfejlesztése, együttnevelése, a hátrányok csökkentése érdekében.

Feladatai:

A népi hagyományok tárházából a gyerekek korának megfelelő, számukra örömteli ingereket, élményeket adó, és cselekvésre késztető elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

A jeles napok közül azok kerülnek a programba, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésben (karácsony, farsang, húsvét stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapok népszokásőrző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik. A népi kultúra szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése képez fontos feladatot:

- népszokások megismerése,
- népi időjóslások felidézése,
- a természetes anyagok állandó jelenléte,
- népi gyermekjátékszerek készítése,
- az udvari játékok bővülnek a hagyományápoló tevékenységekkel,
- a szülőföld szépségének megláttatása.

3. A népszokások óvodai megismertetésének folyamata:

A néphagyomány ápolás erősíti az óvodai élet hagyományait, és a népszokásőrző és a természetóvó jeles napokkal gazdagítja azt. Egy-egy eseményt mindig lázas készülődés előz meg. Ez az ünnepre hangoló örömteli közös tevékenykedés a gyerekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorol. Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából rendkívül fontosak az óvodában, jelentős alkalmak gyermekeink és óvodánk életében. Megerősítik a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozzák gyermekeink közösséghez tartozását. Közel hozzák a szűkebb és tágabb környezet eseményeit.

A népszokások óvodai megismertetésének folyamata három egymásra épülő szakaszból áll:

Az első szakaszban felkészítjük a gyermekeket a népszokások befogadására közvetett vagy közvetlen ismeret – élménynyújtással. (pl. közvetlen-fazekas meglátogatása, közvetett-óvónő elbeszélése régi vásárokról)

A második szakaszban kerül sor a népszokások cselekményének bemutatására, ahol meghatározó az óvodapedagógus mintaadása, élményszerű éneke, játéka.

Végül a harmadik szakaszban kerül sor a jeles napnak, az ünnepi alkalomnak programjára, ahol már a gyermekek játszák az ünnep cselekményét. Lehetőséget biztosítunk a szülők számára a néphagyomány ápoló rendezvényeken való aktív részvételre.

4. A hagyományőrzés személyiségformáló hatása

A néphagyomány őrző szellemben nevelkedett gyermek, alkotó kölcsönhatással él a természettel, ráérez arra, hogy a világot képes átalakítani. Megismeri a közös alkotás örömeit, a múlt értékeit, a környezetért érzett felelősséget. Érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá válik. Megalapozódik benne a környezet és a haza iránti szeretet érzése. A hagyományőrzés már saját tapasztalatainkon alapuló, évek óta működő, színes és örömteli program – óvónőknek és gyerekeknek egyaránt – kimeríthetetlen „feneketlen kút”, amelynek vizében újra és újra megújulhatunk. A népszokások természetességével visszaidézzük kissé a régi idők, több generációs családok életmódját, természetes légkörét, lehetőséget biztosítunk a népi kismesterségekkel való megismerkedésre. A megismerési folyamat során fejlődik a gyermek alapvető kognitív képessége, mint az észlelés, emlékezet, gondolkodás. Pozitív hatással van az érzelmi fejlődésre, az akarati tulajdonságokra, az önfegyelem alakulására. Pozitívan hat az identitástudat megalapozására és a gyermek morális fejlődésére. Gazdagítja a gyermek személyiségét, kiteljesíti a családokkal való együttműködést.

5. A népi kultúra ápolásának helye az óvodai életben

A hagyományok őrzése kapcsolatban van a természettel, az évszakokkal, az évszakonként ismétlődő ünnepekkel. Az évszakokhoz kapcsolódva ismertetjük meg a gyermekekkel a különböző szokásokat, hagyományokat, melyek során élményalapú, változatos tevékenységeken keresztül figyelhetik meg a természet változásait és ismerhetik meg az őket közvetlenül körülvevő környezetet. Az óvodáskor olyan fogékony időszak, ami lehetővé teszi, hogy a gyermek játékosan, vagy játékon keresztül ismerkedjen a néphagyományokkal. A cselekvéssel szerzett tapasztalatok, élmények mélyebben rögzülnek, épülnek be személyiségükbe. Nevelőmunkánk során az összes óvodai tevékenység alapját a környezethez, a tájhoz, az itt élő emberekhez kötődő érzelmi viszonyok megalapozása, a környező világ megismerése, a hagyományok, jeles napok adják. A néphagyomány ápolás tartalma beépül az óvodai nevelés teljes folyamatába, a megünnepelt jeles napokkal gazdagítjuk a hétköznapokat. Az ünnepre készülődés másféle magatartást kíván, melynek hitelessége a felnőtt magatartásától függ, ami mintaként szolgál a gyermek számára. Ezért nagyon fontos a felnőtt pozitív viszonyulása, ami akkor életszerű, ha az óvodapedagógus is azonosul e szemlélettel.

Törekszünk, hogy a hagyományos játékszerek mellett helyet kapjanak a természetes anyagból készültek, és a természetben megtalálhatók, melyek fejlesztik a gyermek alkotóképességét (fa, agyag, csuhé, kagyló, kavics). Az udvari játékokat bővítjük a népi mozgásos játékokkal, az eszközt igénylő mozgásos játékokkal. Ez a szemléletmód határozza meg a nevelőmunkánk tervezését és szervezését. Tervezésünk igényli a közös gondolkodást, a tevékenységek összehangolását.

6. Az anyag kiválasztásának szempontjai:

- Az egyes jeles napokhoz, ünnepi alkalmakhoz fűződő népszokások kiválasztásánál figyelembe vettük a gyermekek életkori és egyéni fejlettségét.
- Olyan népszokásokat választottunk, amelynek cselekménye eljátszható és értékes szokásköltészeti alkotás fűződik hozzájuk.
- A zenei példaanyagok kiválasztásánál az ének módszertanból ismert zenei szempontokat vettük alapul.
- A nagyobb hangterjedelmű szokáséneket zenehallgatásként terveztük.
- Szem előtt tartottuk a szokásokhoz tartozó verses és prózai szövegek érthetőségét.
- A népi alkotások mellé gyermekverseket és komponált dalokat is válogattunk.
- A tervezésnél figyelembe vettük a helyi gyűjtéseket, zalai dalokat.

7. Néphagyományőrző tevékenységeink:

- Csoportszoba díszítése természetes anyagokból készült tárgyakkal.
- Látogatás a Faluházban.
- Látogatás a fazekasműhelybe.
- Népművészeti tárgyak gyűjtése, azzal csoportszobák díszítése.
- Őszi képek gyűjtése, nézegetése.
- Növények gyűjtése, termésekből hangszerek készítése.
- Az adott évszakhoz illő népi mondóka, vers, énekes játék vagy szólás megismertetése.
- Népszokások megismertetése, az ahhoz kapcsolódó szokásköltészeti alkotások ismertetése.
- Kirándulás szervezése szőlőskertbe, gyümölcsöskertbe.
- Zöldség – gyümölcs kiállítás rendezése
- Kerti munkák végzése.
- Lakodalmas játék, énekes – mondókás játékfüzér.
- Kukoricából népi tárgyak, játékok készítése.
- Sodrás, fonás, szövés, fűzés – fonó felidézése.
- Madáretető készítése, magvak gyűjtése.
- Gyermekek élményeinek meghallgatása a disznóölésről.
- Borbála – ág kivirágoztatása.
- Elbeszélés Luca napi szokásokról, Luca kalendárium készítése, Luca búza vetése.
- Advent – várakozás, adventi naptár, adventi koszorú készítése, gyertyagyújtások, díszek készítése, mézeskalács sütése, asztali díszek készítése.
- Készülődés a farsangra, állatmaszkok készítése, jelmezek, szemüvegek készítése, húshagyókeddi jelmezes, álarcos alakoskodás, közös tánc, evés-ivás, gyermekbál.
- Kiszebáb elkészítése, kiszehajtás, fűzfaág felszalagozása, Villő ág, villőzés.
- Húsvéti ünnepkör – locsolóversek, köszöntők tanulása, lányok meglocsolása, tojásfestés, papírtojások díszítése.
- Húsvét és Pünkösd között játszó – zöldág járások, bújós vonulós kapus, hidas játékok.
- Pünkösdi virágkoszorú készítése.

8. Éves tervezés: Évkör

Óvodánkban a szokások visszatérő rendjének kereteit az évszakok változásai adják, melyhez igazodnak az ünnepkörök szokásai. Programunkba a jeles napok közül azok kerülnek, melyek eddig is jelen voltak az óvodai nevelésben és azok, melyek a hétköznapok népszokásőrző tevékenységeit a visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepibbé emelik. Az óvodánk

sajátosságai alapján, a néphagyományőrző tevékenységek rendszerét a helyi évkör tartalmazza. Az év körforgásában az évszakokhoz kapcsolódnak az ünnepkörök jeles napjai, hagyományápoló tevékenységek és mind ezekhez a népművészeti, népköltészeti alkotások. A hagyományok ápolásának további elmélyítéseként az óvodában néptánc oktatás folyik. A néptáncon keresztül megismertetjük a gyermekeket az együtt mozgás örömével és kihasználjuk a közösségépítő erejét.

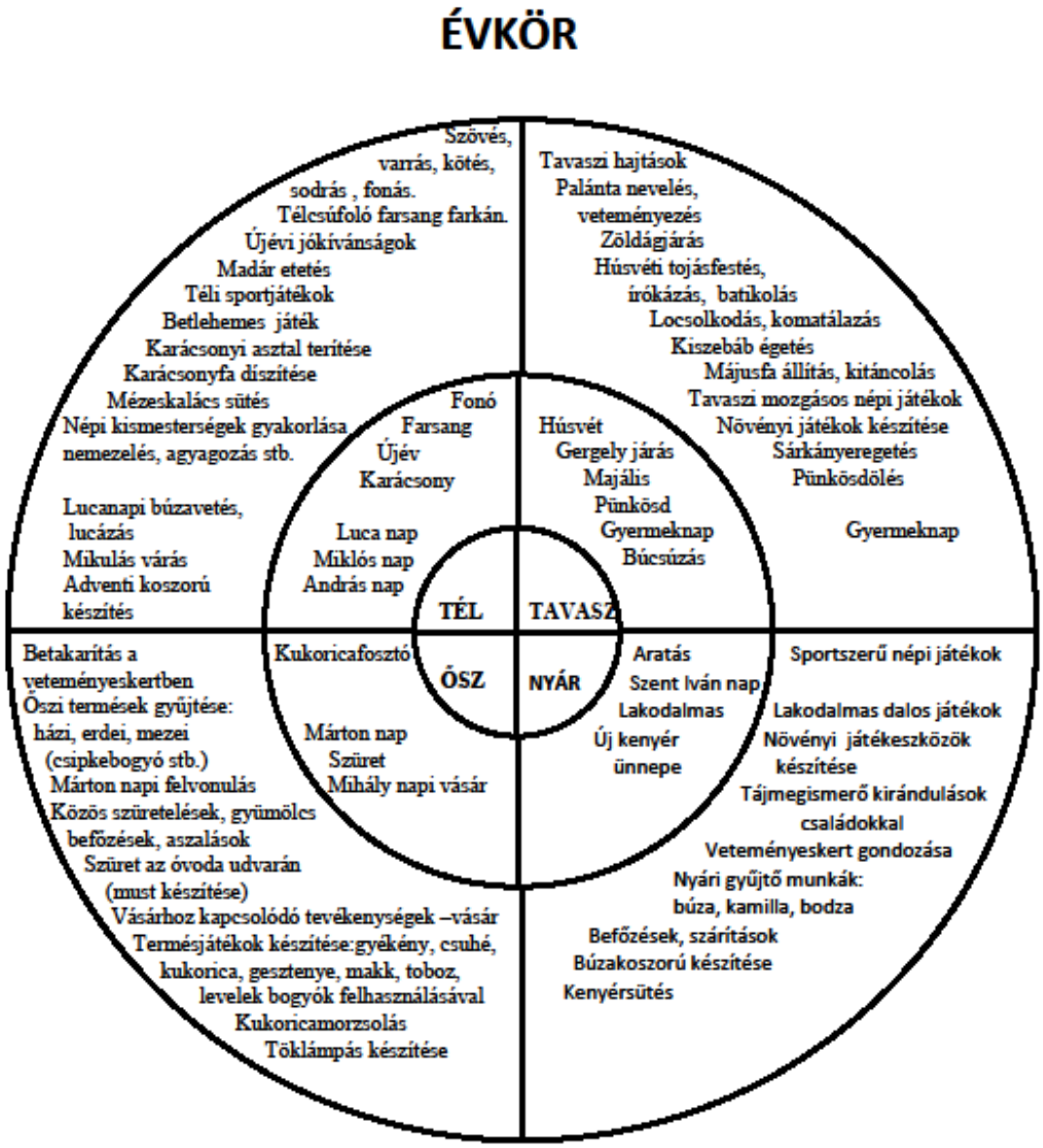

NÉPI MONDÓKÁK, GYERMEKJÁTÉK DALOK, ZENEHALLGATÁSHOZ NÉPDALOK, NÉPDALOK, NÉPMESÉK, DRAMATIKUS JÁTÉKOK, NÉPI BÁBJÁTÉKOK

8. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

8.1. Játék

„Ő azt hiszi csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy a játék.
Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű
és tevékeny ember váljék belőle.”

(Varga Domonkos)

A játék minden külső kényszerítő körülményt nélkülöző szabad cselekvés.

A játék a gyermek alapvető és legfontosabb tevékenysége. A játék célja az öröm. A gyermeknek a legfőbb élményforrása, mely semmi mással nem helyettesíthető. A játéknak mindennaposnak kell lennie, mely hosszantartóan és zavartalanul kell kielégülnie. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, és a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia. A játék során a gyermek kiéli elemi, pszichikus szükségleteit. A játék hatással van a gyermek szociális, társas, kognitív, erkölcsi és érzelmi fejlődésére. A játék során megnyilvánul a gyermek önmegvalósítási törekvései, érzelmei, vágyai, lelkiállapotának önkifejezései, fejlettségi szintjei, ezért a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A játék és a hagyományőrzés kapcsolata:

A népszokások, néphagyományok, népijátékok hagyományőrző tevékenységekre, a népi játékeszközök készítésére az óvodáskorú gyermekek rendkívül fogékonyak. A népi játékok megtanítására és felelevenítésére nagy hangsúlyt fektetünk. A néphagyományőrző tevékenységek tartalmi bővítéssel, érzelmi többletükkel a gyermek élményeit gazdagítják, gyarapodik a nevelés eszköztára. A gyerekek tartalmilag bővített játéka eredményezi a felszabadult játék lehetőségét, melyben a gyerekek személyisége a legteljesebben fejlődik, fejleszthető.

A néphagyományőrző tevékenységekben megjelenő játékok:

- Eszközös játékok (tárgykészítés, labdajátékok, sport jellegű népi játékok)
- Mozgásos játékok (fogócskák, vonulások, ügyességi és erőjátékok, ölbéli gyermekjátékok)
- Szellemi játékok (szellemi ügyességi játékok, beugratások, kitalálós játékok, rejtő-kereső játékok, tiltó játékok)

- Párválasztó játékok (párválasztó körjátékok, leánykérőjátékok, párválasztó társasjátékok)
- Mondókák, Kiolvasók, Kisorsolók
- Népszokásőrző dramatikus játékok (Jelesnapokhoz kötötten)

Célunk:

- Olyan szabály- és szokásrendszer kialakítása, melynek betartásával a gyermekek nem zavarják egymás játékát.
- A szabad játék túlsúlyának érvényesítése.
- Megismerni a gyermek személyiségét a játékon keresztül, a megfelelő feltételek biztosításával a személyiség több oldalról megtámogatott kibontakoztatása.
- Jó kapcsolat kialakítása, mely érzelmi kötődésen alapul.
- Közös játékra inspirálás, közösségi élményeken keresztül a közösségi élet fejlesztése.
- Sokszínű tapasztalatszerzési, és élményszerzési lehetőségek biztosítása.
- Néphagyományőrző tevékenységek beolvasztása a klasszikus játék folyamatokba.

Feladataink:

- **Megfelelő hely biztosítása:** inger gazdag, játékra inspiráló,esztétikus környezet kialakítása, ami gyermek biztonságát, játékuk térbeli kibontakozását, szabad mozgását szolgálja. A játékra alkalmas elsődleges színtér a csoportszoba, ahol az óvodapedagógus és a gyermekek állandó és ideiglenes játszóhelyeket alakítanak ki. A játék további helye az udvar, mely csoportokra tagolódik. Az óvoda területén kívüli is adódhatnak játéklehetőségek, fontos, hogy az óvodapedagógus megfelelő helyismerettel rendelkezzen. (kirándulások alkalmával, játszótereken, réteken, stb.)

- **Megfelelő légkör biztosítása:** nyugodt, szeretetteljes és biztonságérzetet keltő légkör, melyben a gyermek szabadon választhatja játékának eszközeit, helyét, társait.

- **Megfelelő eszköz biztosítása:** a gyerekek életkorához igazodjon, azok biztosítsák a sokoldalú fejlődést, élményszerzési lehetőségeket a különböző játékformákon keresztül: gyakorló, szimbolikus, konstruáló szabályjátékok. Előnyben részesítjük a természetes anyagból készült játékeszközöket, ezért is fontos, hogy a mai játékeszközöket kiegészítse az ősi – népi játékeszközök (rongybabák, faló, stb.) Játékeszközként hasznosítjuk a környezetünkbe található dolgokat is: kő, bot, falevél, termések, stb. A népi gyermekjátékokban szereplő és a népszokások dramatikus játékaihoz szükséges eszközökről az óvodapedagógus gondoskodjon. (kendő, kalap, szoknya, kötény, stb.) A játékok, a gyerekek számára elérhető, hozzáférhető helyen legyen elhelyezve.

- **Elegendő játékidő biztosítása:** a játékra szánt idő napirendünkben megmutatkozik, mely három részre tagolódik. Az egyéb napirendünkbe megjelenő tevékenységek beleolvadnak a játékidőbe, kivételt képeznek a szervezett konkrét foglalkozások. (bábszínház, kirándulás, mozgás foglalkozás, stb.)

- Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív játék kibontakozását. Amikor a szabad játékfolyamat kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

- Az óvodapedagógus irányítása indirekt, közvetlen beavatkozást csak a társait zavaró gyermek esetében, és balesetmegelőzés érdekében alkalmazunk.

- Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságokból adódó eltérési szinteket, azokra építsen.

- A magányos, eltérő viselkedésű gyermekeket az óvodapedagógus elfogadtatja, a többség játékába bevonja, ezzel elkerüli a peremhelyzetet és a kiközösítést.

Gyermeki tevékenységek:

- **Gyakorló játék:** A gyakorló játék során a gyermek különböző hangokat, mozdulatokat, szótagokat ismételget. Az ismétlő cselekvéseket játékos szabály szerint végzi, ami aztán örömet okoz neki. Ez által a gyermek tapasztalatot szerez az őt körülvevő eszközökről, tulajdonságairól. A gyakorló játék szolgál alapul a konstrukciós és a szerepjátékoknak.

- **Szimbolikus – szerepjáték:** A gyermek szerepjátékában különböző személyek, dolgok vagy állatok szerepét vállalják magukra. Alakítják társas kapcsolataikat, magatartás és viselkedésformákat gyakorolnak és sajátítanak el: anyukás – apukás, fodrászos, doktor nénis, kirándulós, stb. A szerepjáték fejlődése a játszó gyermekek közötti kapcsolatok bonyolultabbá válásában, az együttműködés kialakulásában, a játék témájának és tartalmának bővülésében, színvonalának emelkedésében, időtartamának növekedésében és az eszközök felhasználási módjában mutatkozik meg. A kifejlett szerepjátékot az óvodáskor végére éri el a gyermek.

- **Konstruáló játék:** A gyermek kockákból, vagy más játékszerből építményeket, egyéb szerkezeteket hoz létre. A gyermek önálló alkotása hozza magával az „én csináltam” örömét. A játék kreativitásra nevel, továbbá a megfigyelés, emlékezet, képzelet, problémamegoldás, esztétikai érzés és manuális fejlődését eredményezi.

- **Szabályjáték:** A szerepjátékban jelentkező (többnyire rejtett) játékszabályok értése, elfogadása, betartása és ezeknek való megfelelés szándéka teremti meg a szabályjáték előfeltételeit. A szabályjátékokat konkrét szabályok szerint játszák, az esetleges megszegéseket a csoporttagok bírálják. Szeretnek saját szabályokat alkotni, és azok szerint mozgásos-, társas-, dalosjátékokat játszani.

Módszertani alapelvek:

- A gyermek önállóságának és önmegvalósítási, törekvéseinek tiszteletben tartása.
- A játék fejlődésének elősegítése, hogy a gyerekek életkorának megfelelő játékformák megjelenjenek, tovább fejlődjenek.

- A játék kiválasztásának, megtanulásának, szabályok betartásának megsegítése.
- A szabad játék örömszerző, önkéntes, utánzó, kreatív szerepének kibontakoztatása.
- A gyermek segítése tükrözze a gyermek igényét, és fejlettségi szintjét.
- Felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek kapcsolatok alapja a tisztelet.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

Az óvodáskorban előforduló tevékenységekben be kell tartani a játékosság elvét, ezért a munka jellegű és a tanulási folyamatokat áthatja a játékos jelleg. A játék megjelenik **a mozgás, az ének-zenei, az anyanyelvi, értelmi fejlesztésben és a külső világ tevékeny megismerésében**. A játék alkalmával fejleszthető a gyermek érzékelése, észlelése, motorikus, verbális és kognitív képessége, formálódik az erkölcsi ítéletalkotása, elősegíti a szocializáció folyamatát. Feszültségeit, negatív élményeit, érzéseit a játékába kijátsza, ez által feloldja és feldolgozza azokat. Az óvodáskorú gyermeknek szüksége van a játékra, általa ismerheti meg önmagát, abban él és fejlődik.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek kitartóan, elmélyülten, örömmel és önfeledten tud játszani.
- Játékában jól megmutatkoznak egyéni ötletei, érzelmei, élményei, tapasztalatait alkalmazza.
- Képes a társakkal együtt játszani, más javaslat vagy konfliktus esetén is kompromisszumra kész.
- Egymást és játékukat, alkotásaikat tiszteletben tartják.
- A játékokban megjelenő szabályokat jól ismerik, betartják és erre a társaikat is figyelmeztetik.
- Alkotó fantáziájukkal új dolog alkotására is képesek.
- Problémahelyzet esetén a megoldásra törekednek, azokat megfelelően kezelik.
- Szeretnek szerepelni, önállóan kezdeményeznek szerep- és szabályjátékokat.
- Bonyolult építmények reprezentálására képesek.

8.2. Verselés, mesélés

„A mese örök. A mese pedig azért örök, mert a közönsége is örök.
Amíg gyerekek vannak, addig mese is lesz, és a gyerekek sem változnak lényegesen, alapállásuk örök. Mert mi a gyerek viszonya a világhoz? Meg akarja hódítani és ebben segít többek között a mese is.”

(Csukás István)

A néphagyomány-ápoló óvodai programunkban a mese, a vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be ízlésvilágába, alapozzák meg kulturális anyanyelvét.

Célunk:

- A gyerek szívesen hallgassa a mondókát, verset, mesét, váljon az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadójává.
- A néphagyomány-ápoló irodalmi nevelés a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles és ünnepnapokhoz, a természet jelenségeihez kapcsolódó mondókák, mesék, szólások, találós kérdések, dramatikus népszokások megismertetése, felelevenítése.

Az irodalmi nevelés feladata:

- Az érdeklődés felkeltése és fenntartása az irodalmi értékek iránt.
- Változatos irodalmi élmények nyújtása, érzelmi biztonság megteremtése.
- A könyvekhez való pozitív érzelmi viszony megalapozása, ami elősegíti a gyermekek későbbi olvasóvá válási folyamatát.
- Az óvodában a népi, klasszikus,-népmesék .népi hagyományokat felelevenítő, magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeit tartalmazó- valamint más népek. nemzetiségek és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Feladataink:

Az óvodapedagógus:

- Teremtse meg a mesehallgatáshoz szükséges csendet és nyugalmat.
- Alakítsa ki a mesehallgatás szokásait, rituléját, ezáltal segítve a gyermekek ráhangolódását a mesék befogadására.
- A napirend megfelelő alakításával álandó helyen és időpontban kötött formában szervezze meg a délelőtti mesélést.

- Mesélése előadása összhangban legyen egész lényével, metakommunikációs jelzéseivel árassza azt, amit közvetíteni kíván.
- Törekedjen az élőszavas mesélésre ,hiszen ez különösen alkalmas a gyermekek szemléletmódjának és világképének alakítására.
- Saját mese és vers repertoárral rendelkezzen, melynek alapját a néphagyomány-ápoló komplex terv adja.
- Válasszon az ünnepek, jeles napok hangulatához megfelelő verseket meghallgatásra.
- Biztosítsa a bábozás, mesejátszás feltételeit, változatos bábtechnika megismerését.
- A gyermekeket önálló verselésre, mesélésre ösztönözze.
- Adott időben és helyzetben alkalmazzon közmondást, szólást, találós kérdést, régi magyar szavak használatával bővítse a gyermekek szókincsét.
- Mindig meséljen a délutáni pihenés előtt.
- Udvari játék, séták, kirándulások közben az adott helyzetnek megfelelően verseljen, mondókázzon.
- Segítse a gyerekek saját vers és mesealkotását, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálását.

Gyermeki tevékenységek:

Óvodai irodalmi nevelésünk alapját a népi mondókák adják, melyek nagy része mozgással is lejátszhatók. A néphagyomány-ápoló programunkban nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, jeles napokhoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak. Ezen mozgásos játékoknak fontos szerepük van az óvónő-gyermek, gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődés megszilárdításában. A különböző hintáztató, állathívogató, hangutánzó, kiszámoló, halandzsa mondókákat szívesen mondogatják a gyerekek. Kérik és várják a felnőttek és a kicsik közti ölbeli játékokat: höcögtető, hintáztató, lovagoltató, csiklandozós, számolós mondókákat. Ezen mozgásos játékok nagy segítséget nyújtanak a mozgáskoordináció, az egyensúlyérzék fejlesztésében, a ritmusérzék alakításában, ritmusukkal a mozdulatok és szavak egységével érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak a gyermekek számára, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük. Gyakorlásuk hozzájárul az óvónő és a gyermek közötti bizalommal teli, oldott kapcsolat kialakulásában.

A gyermekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet. Igénylik és várják a gyakori mesemondást és az ismétléseket. Feszültségoldó hatása mellett, érzelemviláguk, erkölcsi ítélőképességük, logikus gondolkodásuk fejlesztésére is alkalmasak. Kedvenc meséiket, mesehőseiket játékukban is eljátsszák. A kicsik a rövidebb, egyszerűbb felépítésű állatos történeteket

kedvelik. A nagyobbak már képesek a hosszabb, bonyolultabb mesék meghallgatására is. A délutáni alváskor szívesen hallgatnak például folytatásos meséket, történeteket.

Az óvónő a meséhez szükséges nyugalmat pedagógiai tapintattal, a személyes kapcsolatokat erősítő érzelmi eszközökkel, a mesehallgatásra utaló ismétlődő szokásokkal teremti meg. Egy adott mesét a héten többször hallanak a gyerekek, más irodalmi eszközökön keresztül, mely segíti a történet mélyebb megismerését. Ünnepek alkalmával az óvónők által előadott bábműsor vagy meseelőadás kellő mintát és örömet nyújt a gyerekek számára. Óvodai meseanyagunk nagy részét a népmesék alkotják, de megismerkednek a gyerekek néhány kortárs irodalmi alkotással is.

A vers hangzásával, dallamával, hangulatával hat a gyermekre. Segít abban, hogy rácsodálkozzon a természet szépségeire, változásaira, a környezetükben előforduló kisebb csodákra. Főleg a gyermekek számára kedvelt ritmikus és humoros verseket válogatunk és tanítunk.

A versek, mesék ismétlése dramatizálással, bábozással történik. A bábozás a gyermek első színházi élménye, ami a kicsiknél leginkább paraván nélkül történik. A gyerekek spontán kezdeményezett bábozásuk során felhasználják élményeiket az önkifejezésre, ezáltal fejlődik beszédük, emlékezetük, képzeletük. A bábozás jól alkalmazható a visszahúzódó, gátlásos gyerekek bevonására, szorongásuk oldására is.

Módszertani alapelvek:

Óvodapedagógus:

- Törekedjen az anyanyelv megszerettetésére, a beszédkészség fejlesztésére, szókincs bővítésére.
- Ügyeljen a nyugodt, elmélyült mesehallgató légkör biztosítására.
- Törekedjen arra, hogy az irodalmi művek hallgatása, ismétlése örömteli élmény legyen a gyermekek számára.
- Tudatosan törekedjen a meseválasztáskor a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére, gyermekközpontúságra.
- Törekedjen a beszédhibás, beszédzavaros gyermekek is szívesen mondják a mondókákat, verseket, növelje önbizalmukat.
- Teremtse meg a lehetőséget a gyerekek saját önkifejezéséhez (saját vers, mesealkotás, meseélmény kifejezése).
- A népi értékek, alkotások közvetítése mellett a klasszikus gyermekirodalmi, a kortárs irodalmi művek megismertetésére is fordítson figyelmet.

- Törekedjen a helyi, zalai népköltészet (mesék, mondókák, szólások) megismerésére, és megismertetésére.
- Biztosítsa a gyerekek által használt mesekönyvek elérhetőségét számukra.
- Kezdeményezze, hogy otthon is rendszeresen meséljenek a szülők a gyerekeknek.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

Az anyanyelvi nevelés az óvodai tevékenységek mindegyikében megvalósítható, meg is valósuló feladat. A mese és a vers a legfontosabb eszköztár az **anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés** feladatainak megvalósításához. Tekintettel arra, hogy a meséléssel, verseléssel, mondókázással hagyományokat, szokásokat, élményeket, értékeket adunk át a gyermekeknek, ezét szoros kapcsolatot mutat ez a terület a **néphagyomány-ápoló programunkkal.** Szoros kapcsolatot mutat még az **énekkel, a zenével, énekes játékkal, a mozgással,** mert a verseket, mondókákat ritmikus mozgásokkal kísérik a gyerekek. Fontos számunkra, hogy a gyerekek meseélményeiket az ábrázolás technikáinak segítségével is kifejezhessék, ezért a **rajzolás, festés, mintázás, kézi munka** területével is szoros a kapcsolat.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyerekek érthetően kommunikálnak, beszélnek.
- Szívesen mesél, versel, ismétli a mondókákat, báboz.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak egymás és a maguk szórakoztatására.
- Mesélés közben alkalmazzák a mesei fordulatokat.
- Folyamatosan bővül szókincsük, fejlődik kifejezőkészségük.
- Ismernek néhány szólást, közmondást, találós kérdést.
- Gyakran nézegetik a könyveket, óvják a könyv állagát.
- Dramatikus népi játékokba bekapcsolódnak.
- Képesek életkoruknak megfelelő színházi előadás cselekményének követésére.

8.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„A zenei nevelés akkor éri el célját, ha nemcsak készségeket fejleszt, hanem a dalolás, a zeneművek meghallgatása élményt, örömet jelent a gyermek számára.”

(Kodály Zoltán)

A zene egy nép kultúrájának sajátos része. A mondókák, népi játékok, népdalok hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz. Minden alkalomnak megvolt a saját dal – és szokásrendszere. A néphagyomány ápolása ebben az életkorban kétszeresen indokolt. Egyrészt, a gyermek ugyanolyan észrevétlen tanulja meg a mondókákat és a gyermekdalokat, mint az anyanyelvét, másrészt, a néphagyomány a zenét, a szöveg és dallam tökéletes egységében tárja a beszélni tanuló gyermek elé. Erre építkezve alakítjuk ki zenei nevelésünket, juttatjuk a gyerekeket sajátos élményekhez, tesszük gazdagabbá érzelmi, zenei, esztétikai világukat. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermekek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei nevelés az egész óvodai életet áthatja. Programunkban Kodály Zoltán és Forrai Katalin által kidolgozott módszerekre, irányelvekre építünk.

Célunk:

- A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, közös éneklés, közös játék örömének megéreztetése, ami fejleszti zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- Zenepedagógiai módszerek, ritmikus mozgás, tánc, ének nevelő hatásának érvényesítése.
- A népi játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése, a népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások segítségével.
- Néphagyományok, népzene megismertetése, megőrzése.
- Élményalapú értékközvetítéssel nemzeti nevelés.

Feladataink:

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megtervezése.
- A zenei anyag,- melynek többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez ,az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző ünnepekhez fűződik- igényes kiválasztása, életkornak és képességszintnek megfelelően.
- Az éneklés, zenélés megszerettetése.
- Zenei képességek , ritmusérzék, éneklési készség, szabad improvizáció, zenei emlékezet, kreatív zenei alkotókedv fejlesztése.
- A környezet hangjainak megfigyeltetése, közös zenei élmények biztosítása a hangszeres zene segítségével.
- A hangszerek, népi hangszerek megismertetése a gyermekekkel.
- Ünnepekhez, hagyományokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó szokások, dalok, zenék megismertetése, ápolása.
- Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
- Más népek dalainak zenéjének megismertetése.

Gyermeki tevékenységek:

Zenei nevelésünk anyagát Forrai Katalin: Ének az óvodában című könyvéből válogatjuk. Megismertetjük azokat a népszokásokat, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. Pl. lakodalmas, fonó hangulata, betlehemezés, farsang stb.

A (2,5) 3-4 éves gyermekekkel ölbeli játékokat-, arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játékokat játszunk, a kétszemélyes játékok, utánzó mozgások segítik a szeretetteli kapcsolat és a biztonságérzet kialakulását. A legkisebbekkel 4-5 egyszerű hangból álló énekes játékot tanítunk, amelyek játékos mozdulatokkal eljátszhatók. Megfigyelik környezetük hangjait, megkülönböztetik az egymástól élesen eltérő zörejeket, hangszereket.

4-5 éves korban erősödik a közös játék, közös éneklés iránti igény. Megjelennek a gyermekek érdeklődéséből fakadó spontán ötletek, szívesen találnak ki játékhelyzeteket. Az énekes játékok köre kiegészül egyszerű körjátékokkal (visszafordulós, páros körbejárás, csiga, kígyóvonal, sorgyarapító, párválasztó játékokkal). Bővülnek a zenei képességfejlesztés lehetőségei. Az egyenletes lüktetés érzékeltetése mellett megjelenik a dalok, mondókák ritmusának kiemelése, és a ritmuseszközök használatával is megismerkednek. Különböztessék

meg egymástól a magas –mély hangokat. Ismerjék fel a jól ismert dalokat szöveg nélkül dúdolásról vagy hangszerről. A tiszta éneklés érdekében jelenjen meg egyre gyakrabban az önálló éneklés.

5-7 éves korban több szereplős, bonyolultabb mozgású, változatos térformájú, fogyó-gyarapodó, hidas-kapus gyermekjátékokat választunk. Megjelennek az alakoskodó, huncutkodó, tréfás játékok is. Ebben az életkorban már önállóan kezdeményeznek közös játékot. Örülnek a változatos formájú énekes játékoknak, amelyek próbára teszik ügyességüket, alkotóképességüket. A képességfejlesztés fokozatos fejlesztésének eredményeként már nehezebb feladatok is megjelennek. Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát. Sor kerül a megismert zenei fogalompárok összekapcsolására (pl. halk – hangos, gyors – lassú). Az ismert dallamokat felismerik jellegzetes kezdő vagy belső motívumról. Új feladatként jelenik meg a dallambújtatás, amit változatos formában gyakorolnak. Ebben az életkorban érhető el, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal lehetőleg tisztán énekeljenek, ennek érdekében szükséges a gyakori egyéni éneklés.

Az óvodai zenehallgatás célja, hogy a gyermek figyelmét a dal, az ének, a hangszerjáték szépségével lekösse, felkeltve érdeklődését a meghallgatott zene iránt. A zenehallgatási anyag nagyobb részét Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában c. gyűjteményéből válogatjuk, de felhasználjuk ismert népdalgyűjtemények anyagát, (Vajda József, Gönczi Ferenc) és figyelembe vesszük - nemzetiségi, etnikai, kisebbségi nevelés esetén - a gyermekek hovatartozását is.

Módszertani alapelvek:

Az óvodapedagógus:

- Felkészülten, megfelelő hangmagasságban énekeljen, hangszerjátékával színesítse a gyermekek mindennapjait.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek tisztán énekeljenek, mozgásuk rendezett, esztétikus legyen.
- Ismertesse meg őket sokféle, vidám énekes játékkal, juttassa közös élményekhez őket, segítse kezdeményezéseiket.
- Segítse, hogy az éneklés, zenélés, tánc a gyermekek mindennapi tevékenységeinek részévé váljon, a felnőtt minta spontán utánzásával.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

A zenei nevelés kapcsolatban van a **közösségi neveléssel,** mert az együtt énekelt, játszott dalos játékok együttműködést, összetartozást eredményeznek. A **mozgással,** mert a zene ritmusa, lüktetése, tempója segít a harmonikus mozgáskialakításában, a mozgáskultúra fejlődésében. Az **anyanyelvi, értelmi fejlesztéssel, neveléssel,** mert a népi mondókák és dalok gazdagítják a gyermekek szókincsét, kifejezőkészségét.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják a mondókákat, 6 hangterjedelmű dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- Felismerik a magas- mély éneklés közötti különbségeket, maguk is tudnak magasabban, mélyebben énekelni.
- Felelgetős játékot folyamatosan, segítség nélkül is el tudják énekelni. Tisztán énekelnek vissza változatos dallammotívumokat.
- Ismerik a halk-hangos közötti különbséget, tudnak halkan, hangosan énekelni.
- Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira és megkülönböztetik a hangszínek finomeltéréseit.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. A dalok, mondókák ritmusát (belső hallás alapján) összekapcsolják.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak.
- Összehangolják és bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassabbat.
- Egyöntetűen körbejárnak szép testtartással, kézfogással. Az egyszerű táncos mozgásokat szépen megformálják.
- Térformákat alakítanak esetleg az óvónő segítsége nélkül.
- Ütőhangszereket használnak.

8.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

„A gyerekek a legnagyobb művészek, mert ők a szívűkből rajzolnak”

(A Forsyte Saga c. film)

A gyermeki ábrázolás magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, építést, képalkotást, a kézimunka különböző fajtáit, a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedést. Ezek a tevékenységek a gyermeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően képi-, plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatja. Az óvodai nevelés az egészet áthatja, így sokoldalú fejlesztési lehetőséget biztosít.

Célunk:

- A gyermeki igény felkeltése az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az élmények befogadására.
- Vizuális tapasztalatok nyújtása, egyéni fejlettségnek, életkornak megfelelően.
- Alakuljon kézügyessége, vizuális alkotó képessége és esztétikai igénye a múlt, a jelen értékei iránt.
- Alapozódjék a „művészeti látás” képessége.

Feladataink:

- A gyermek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei, és technikái mellet ismerje meg és használja a régi játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- Alakítjuk a környező valóság megfigyelésének, a természeti szépségek észrevételének képességét.
- Az ábrázoló tevékenység feltételinek megteremtése (hely, idő, anyag, eszköz)
- Az egyéni fejlettség figyelembe vétele, differenciált fejlesztés, tolerancia, empátia érvényesítése.
- Ismertesse meg a hagyományos eszközökkel (rajzolás, festés, tépés, ragasztás, vágás, gyurmázás)
- A népi kismesterségek technikáit is ismertesse meg (sodrás, fonás, szövés, nemezelés, írókázás, batikolás, agyagozás)
- A jeles napok „jelképkészítő” technikáit : mézeskalácsgyúrás, díszítése, karácsonyi gyertyaöntés, a fonóban megjelenő fonás, szövés, húsvéti tojás és tojásfa díszítés, májusfa szalagozása.
- Az átélt élmények és a természet látványának felelevenítésével keltse fel a gyerekek tevékenységi vágyát.

- Az óvodapedagógus által szervezettevékenység jelentsen örömforrást. valamint alakítsa ki a gyermek igényét az alkotásra, kreatív önkifejezésre.
- Tegye lehetővé a természetes anyagok használatát.
- Új megoldások keresése, kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra nevelés.
- Biztosítson teret ábrázoló tevékenységre az egész nap folyamán.
- Népművészeti elemek felhasználásával, esztétikai értékek bemutatásával ízlésformálás
- A gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatása és a tehetségek bátorítása. Segítse elő a kreatív, vizuális alkotókedv kibontakoztatását, tehetséggondozást.
- Változatos tevékenységek során fejlesztjük kézügyességüket, figyelmüket, képzelet- és fantáziavilágukat, térlátásukat, értékelő képességüket.

Gyermeki tevékenységek:

Képalakítás:

- Firkálgatás, rajzolgatás, festés a gyermekek kedve, érdeklődése, élményei, emlékezete, fantáziája nyomán.
- Firkálás, rajzolás, karcolás különböző eszközökkel különböző anyagokra: bot, kréta, zsírkréta, ceruza, fapálca, filctoll, homok, agyag, aszfalt, tábla, papír.
- Színkeveréssel, összefolyatással, lavírozással, fújással új színek, színárnyalatok, formák létrehozása.
- Különböző méretű, színű, tulajdonságú papírra, textilre, üvegre festés ujjal, szivaccsal, különböző vastagságú ecsetekkel, lapátkával, változatos festékekkel – vízfesték, tempera, tus, ruhafesték.
- Különböző anyagok- spárga, fonal, papír, búzadara, mák, természetes anyagok, különböző termések felhasználásával képek készítése.
- Kompozíciók alakítása tárgyak, termések, természetes anyagok, nyomataival, beszurkálással, karcolással, különböző anyagokba, pl. homok, agyag, gipsz, textil, papír.
- Alkotásaikban tépés, vágás, ragasztás elemeinek megjelenítése.

Plasztikai munkák:

- Séták, kirándulások alkalmával természetes anyagok gyűjtése, ezek összehasonlítása, válogatása tulajdonságaik alapján.

Építés:

- Egyéni és közös mozgásos játékok során nagy térbeli alakzatok formálása, létrehozása. Különböző berendezési tárgyak felhasználásával térbeli alakzatok építése, összerakása.

Műalkotásokkal való találkozás:

- Környezetünkben, természetben látható, esztétikus jelenségek, népművészeti és formatervezett tárgyak, építmények megfigyelése. Helyi és környékbeli kézműves műhelyek, múzeumok megtekintése, látogatása.

Módszertani alapelvek:

- Különböző anyagokkal, technikákkal való ismerkedés során egyéni és életkori sajátosságok, fejlődési ütemük figyelembe vétele.
- A gyermekek aktivitásának, szabadságának tiszteletben tartása, a tevékenységek kiválasztásának megteremtése.
- Segítse a közösen átélt élmények, események során a szemlélődést, rácsodálkozást, felfedezést.
- A tárgyi, hangulati feltételek megteremtésével a motiváció elősegítése, érdeklődés fokozása.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

A vizuális nevelés legszorosabb kapcsolatban a **környezeti neveléssel** van, mellyel tartalmában és feladatában konkrét összefüggést mutat. A környezetét, a környezetből szerzett ismeretét, élményeit, jeleníti meg, ábrázolásában. Segítségével megfigyeli a színeket, formákat, valamint megtanulják meglátni a szépet. A természetben gyűjtött anyagokat, terményeket, felhasználja alkotásaihoz.

Ugyanolyan szoros a kapcsolata az **irodalmi neveléssel,** mert az irodalmi élmények belső képteremtésre ösztönzik a gyermeket, olyan érzelmi állapotot hoznak létre, amely alkotó vágyukat serkenti.

A **játékkal,** mert játékeszközöket készítenek, konstruálnak, alakítják környezetüket felhasználva az ábrázolás adta lehetőségeket.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen vesznek részt a vizuális nevelés különböző tevékenységeiben, igényük van az alkotásra, önkifejezésre.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Változatosan használják a színeket, színárnyalatokat. Legyenek kedvenc színeik.

- Készségszinten, örömmel használják, alkalmazzák a különböző eszközöket, anyagokat, technikákat.
- Megfelelő finom szem- kéz koordinációval rendelkezzenek.
- Megismerik a népi, díszítő művészet alapjait, elemeit.
- Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák (haj, ruha… stb.) próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is.
- Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, kiegészítő eszközöket, modelleket.
- Fokozott önállósággal alkalmazzák a megismert technikákat (pl. papírhajtogatás, nyírás, összeszerelés, varrás, kötés).

8.5. Mozgás

„ *A mozgáskultúra, a mozgásos anyanyelv ismerete a beszéd és gondolkodás alapját adja.”*

(Vekerdy Tamás)

A mozgás jelentősége

A mozgás alapvető életjelenség és alapvető szükséglet. Átszővi az ember teljes életét, környezetét. Mozgás nélkül nincs élet.

A mozgás intenzíven befolyásolja az egészséges test, az egészséges lélek és a fejlett értelem alakulását. Ezért a mozgás fejlettségéből következtetünk a gyermek fejlettségére, intellektusára. A gyermek mozgása és játéka alapvető feltétele és jelzője fejlődésének.

A mozgás a gyermek egyik legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A rendszeres szívesen végzett közösségi testmozgás segíti a gyermekek optimális személyiségfejlődését, és hozzájárul az egészséges életmód kialakulásához.

A gyermek a legtöbb mozgástapasztalatát életének kezdeti szakaszában szerzi meg, majd folyamatosan, az óvodába kerülve, szervezett keretek között jut maradandó mozgásélményekhez, ami segíti őt az egészséges testkultúra kibontakozásában.

A következetes és rendszeres mozgás egy „csodaszer”, amely segít a gátlásokat feloldani, a gyermekek érzelmi és fizikai képességeit fejleszteni. A szabad játékba ágyazott spontán, aktív mozgástevékenységek, és az óvodai élet egyéb tevékenységébe komplexen beépített szervezett mozgásos tevékenységek, valamint az irányított mindennapos mozgástevékenységek - melyek játékos környezetben, játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket, és a kapcsolódó fogalmi rendszert - együttesen fejlesztik a gyermek személyiségét. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató, és

finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. A mozgásos játékok kedvezően hatnak a kondicionális képességek, az erő és az állóképesség fejlődésére, melyek elősegítik a gyermek teherbíró képességének, egészségének fejlődését, valamint hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára.

A programban a mozgás fejlesztés tartalma bővül a népi sportjátékok nyújtotta mozgásformákkal.

Célunk:

- Egészséges életmód kialakítása, erősítése, testi-lelki harmónia érdekében.
- A gyermek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek, mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése, a mindezt támogató környezet biztosítása napi szinten.
- Nagy- és finommotoros mozgáskészségek, kondicionális és koordinációs képességek, téri tájékozódó és alkalmazkodó képességek fejlődésének elősegítése.
- A mozgásnevelés teljessége – a gyermekek széleskörű tevékenységével átszőve – az egyes nevelési területek integrációjában valósuljon meg.

Feladataink:

- Megfelelő hely, idő, tárgyi és személyi feltételek biztosítása a gyermekek mozgásigényének kielégítéséhez.
- Megfelelő szokás- és szabályrendszerrel olyan mozgásra ösztönző pozitív légkört alakítunk ki, melyben a gyermekek bátran, biztonsággal mozoghatnak.
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségéhez mérten a természetes funkcionális mozgásformák kialakítása, korrigálása.
- Törekszünk kooperatív, együttműködést igénylő mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, szabad levegő kihasználására.
- Mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazásán keresztül a személyiség komplex fejlesztése (testi-, motoros-, szociális-, értelmi képességek).
- Kondicionális képességek (erő, állóképesség, gyorsaság) és koordinációs mozgásképességek (mozgásérzékelés, izomérzékelés, testséma, egyensúlyérzék, reakciógyorsaság, téri tájékozódóképesség, lateralitás, szemfixáció, szem-kéz, szem-láb koordináció, ritmusérzék, vizumotoros koordináció) fejlesztése.
- Mozgásműveltség, mozgáskoordináció fejlesztése során nagy hangsúlyt fektetünk a népi mozgásos játékok, néptánc által kínált lehetőségek kihasználására teremben és szabadban egyaránt.

Gyermeki tevékenységek:

Mozgástartalma:

- szabad, spontán mozgás
- irányított mindennapos mozgásfejlesztés
- szervezett mozgás

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekekkel, mert állandó belső késztetést érez, örömmel és természetes módon gyakorolja azt.

Célunk, hogy minden gyermek megtalálja fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb mozgáslehetőséget.

Feladatunk, mozgásra inspiráló, biztonságos környezet, hely, idő, eszközök biztosítása a nap folyamán, mozgásos tevékenységekre a csoportszobában és az udvaron, valamint séták, kirándulások során egyaránt.

Udvarunk lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, ezáltal a gyermek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is igazán a kinti tér: szembekötősdik, labdacica, célba dobások, ugróiskola, kötélhúzás, várvédők, fogók, mászások, gurulások, bújócskák, futások, labdajátékok, biciklizés, rollerezés.

Irányított mindennapos mozgásfejlesztés

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek ,melyek játékos környezetben zajlanak és játékba ágyazott módon segítik az alapvető mozgáskészségek, valamint a hozzájuk kapcsolódó fogalmi rendszerek fejlődését. A komplex testmozgások integrálódnak az óvodai élet egyéb tevékenységeibe, támogatják a gyermekek személyiségének, tanulási képességeik fejlődését, /pozitív énkép önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, probléma megoldó gondolkodás/

A **szervezett mozgásos tevékenység** /testnevelés / tartalmát a természetes mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, csúszás, kúszás, emelések-hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezetten két formában van jelen:

- A mindennapokban 15-20 percben, sok játékkal, a testnevelés foglalkozásokon a már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák beiktatásával, pergő ritmusú, frissítő mozgással (kötelező jelleggel). Évszaktól függően teremben, illetve az udvaron végezzük.
- A testnevelés foglalkozásokon, amit heti egy alkalommal, kötelező jelleggel szervezünk, állandó napokon.

Testnevelés foglalkozásainkon változatos eszközökkel, célirányosan fejlesztjük gyermekeink szervezetét és testi képességeit. A foglalkozásokon végzett gyakorlatok, játékok fejlesztik cselekvő és feladatmegoldó képességüket, testi képességeiket, ügyességüket, testi erőiket, gyorsaságukat, állóképességüket. Segítik a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, fejlesztik az alkalmazkodás képességét.

Az egészséges fejlődés érdekében a foglalkozásokat legcélszerűbb a szabad levegőn szervezni, vagy nyitott ablaknál végeztetni.

- Biztosítjuk a vidám légkört, a balesetek elkerülése érdekében ügyelünk a szabályok betartására.
- A tevékenységek szervezésénél törekszünk arra, hogy a gyermekek a legkisebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak.
- A speciális láb-, és tartásjavító gyakorlatokat tudatosan építjük be a mozgásos tevékenységekbe.

A foglalkozások megszervezésénél a tevékenykedésre, az önálló és örömteli mozgásra fordítjuk figyelmünket. Kitüntetett szerepet kap a beszéd észlelése és értése, a látás és hallás utáni tevékenység együttes jelenléte. A gyerekek egyforma instrukciók alapján dolgoznak, de a kivitelezésben egyéni eltérések mutatkoznak a fejlettségi szintek alapján. Ezek figyelemmel követése lesz az alapja egyéni fejlesztő munkánknak.

Dr. Tóthszőlősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában című könyve útmutatóul szolgál a testnevelés foglalkozásokhoz. Ebben az egész éves anyag korcsoportonkénti, heti lebontásban megtalálható, fejlesztési lehetőségekkel együtt.

Módszertani alapelvek:

- A sokoldalú mozgáslehetőség biztosítása minden gyermek számára.
- A mozgás fontosságának kiemelése, a többi képességre gyakorolt pozitív hatásának szem előtt tartása.
- A folyamatosság, rendszeresség, érzelmi biztonság, következetes nevelői ráhatás érvényesítése.

- A gyermeki teljesítőképességek, egyéni terhelhetőség figyelembe vétele.
- A testi nevelés során a játékosság biztosítása és kihasználása.
- Szabad levegőn végezhető aktív mozgás minden lehetőségének kihasználása.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

- **Anyanyelvi neveléssel,** mert a különböző tevékenységekhez kapcsolódó beszéd fejleszti a gyermek beszédkészségét, bővíti szókincsét. Egy-egy játék, vagy gyakorlat szabályának elmondásakor a lényeglátás és annak verbális kifejezése a fogalomalkotás fejlődését segíti elő.

- **A zenei neveléssel,** mert a dalos játékok, mondókák, énekek ritmusa segíti az összerendezett mozgások kialakulását.

- **A természeti és társadalmi környezet megismerésével,** mert **a k**irándulások, séták, túrák alkalmával sok lehetőség adódik mozgásos tevékenységek végzésére. A test részeinek, testsémának felismertetése, megnevezése gyakorlatvégzés közben jobban elmélyül.

- **Rajzolás, festés, mintázás, kézimunkára neveléssel,** mert a különböző mozgások felidézésével fejlődik a gyermek vizuális memóriája, könnyebben tudja megjeleníteni a dolgokat. Fejlődik alaklátása, ábrázolásban az arányokat, irányokat bátrabban és helyesebben használja.

- **Matematikai tapasztalatszerzéssel,** mert a tevékenységek közben számtalan lehetőség adódik a mennyiségi és formai tapasztalatok szerzésére. Számolás, irányok, névutók használata átszövi a mozgásos tevékenységeket. Térbeli kiterjedéseket is könnyebben lehet érzékeltetni mozgás közben.

- **Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi neveléssel,** mert a közös mozgások öröme elősegíti a társas kapcsolatok kialakulását. Fejleszti a gyermekek önuralmát, társaihoz való alkalmazkodás közben. Kialakít egy egészséges versenyszellemet.

- **Néphagyományápolással, néphagyományőrzéssel,** mert **a** népi életmódban az anya és az apa gondoskodott gyermeke ügyességéről, erőnlétéről, az esztétikus, harmonikus mozgás alakításáról. A gyerek mintát kapott a családban, a társaktól, a tágabb közösségtől. Felnőtt korára a játékok, a dramatikus szokások viselkedésmintái mellett, a néptánc mozgáselemeit is magáévá tette. A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyerek természetes szükséglete. A program sokrétűen elégíti ki a gyerek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Nagy hangsúlyt fektet az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen mozognak, igénylik a rendszeres mozgástevékenységet.
- Növekszik a gyermekek teljesítőképessége, mozgásuk összerendezetté, ügyesebbé és kitartóbbá válik.
- Megjelenik a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas együttműködés, problémamegoldó gondolkodás.
- Testséma, oldaliság kialakul.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni. Képesek sor- és köralkotásokra. Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai jellegű gyakorlatokat esztétikusan végezni. Szeretnek futni és páros lábon szökdelni, kisebb akadályokat átugrani. Egyensúlyoznak egy lábon, különböző szereken emeltmagasságban két lábon. Tudnak labdát dobni, megfogni, gurítani, célozni, pattogtatni, vezetni. Bátran végeznek ugrásokat. Tartásuk helyesebb, lábboltozatuk egészségesebb.
- Fegyelmük, önuralmuk, akaratuk, bátorságuk megerősödött.
- Finommotorikus fejlettségük lehetővé teszi az írástanulás megkezdését.
- SNI gyermek mozgása harmonikusabbá, összerendezettebbé válik, természetes mozgáskedvét örömmel elégíti ki, félelem és szorongás nélkül.

8.6. Külső világ tevékeny megismerése

„Aki szereti a szépet, az életet szereti.

Aki gyermekkorában megtanul látni … az sok sok év múlva, ha rosszkedvűen, vagy bánattal sújtottan jár az úton, s meglátja a zöld fűben a sárga kankalin ragyogását, vagy a fecske röptének eleganciáját, és máris szebbnek látja a világot.”

(Hermann Alice)

A külső világ megismerési folyamatában a gyermek cselekvésein, érzelmein keresztül szerzi a környezetéből az ismereteket. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek. A nevelés során kialakíthatók azok a szokások, magatartásformák, amelyek a környezettel való harmonikus együttélést biztosítják a későbbi életvitelükben. Mindezt Tündérkertünk gondozásával kívánjuk elősegíteni. A környezet az, ami körülvesz bennünket, aminek mi is alkotóelemei vagyunk, amiben az életterünk van, ahonnan az életfeltételünket biztosítjuk. Az ember a természet része, és így különleges kapcsolatban van önmagával és környezetével. A környezet megismerése az óvodai nevelés egészében

érvényesülő folyamat. Az óvodában a gyermek elsősorban önmagával, valamint szűkebb természeti és társadalmi környezetével ismerkedik meg. A néphagyományőrzésből és a természet közelségből fakadó élmények eljuttatják a gyermekeket a természettel való együttélés harmóniájához, a hagyomány tiszteletéhez, a szülőföld szeretetének megalapozásához, feltárja a családi kultúra értékeit.

Célunk:

- A természeti és épített környezet felfedezésével, megismertetésével a gyermekek életkorának megfelelő sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása, érzelmi viszonyulás megalapozása.
- Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.
- A természetet szerető, védő emberi értékek, környezettudatos magatartás alakítása.
- Érzelemgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományőrző tevékenységekkel.
- Az egyetemes, nemzeti, a helyi kultúra értékeinek, hagyományainak közvetítése, a kulturált élet szokásainak, a társadalmilag elfogadott viselkedési normák, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyok alapjainak megismertetése.
- Sajátos nevelési igényű gyermeknél sokoldalú tapasztalás által elemi ismeretek alakítása, fejlesztése, és rögzítése, egyéni fejlettségnek megfelelően.

Feladataink:

- A világ megismerése iránti igény felkeltése közvetlen tapasztalatszerzéssel, a 3-7 éves gyermek fejlettségi szintjének megfelelően.
- Biztosítjuk az alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, értelmi képességek fejlesztésére.
- Lehetőséget adunk a minél több érzékszervvel való megtapasztalásra.
- Törekszünk, hogy az ismereteket sok élménnyel, lehetőleg a természetben nyújtsuk a gyermekek számára.
- Elősegítjük, hogy saját maguk is felfedezhessék környezetük tárgyait, jelenségeit.
- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára alapozott tevékenykedtetés, folyamatos és alkalmi megfigyelések biztosítása, egyszerű kísérletek végzése.
- A gyermeki önállóság, döntési képesség, véleményalkotás tiszteletben tartása, elősegítése.
- Ismeretek nyújtása komplex módon, játékos formában, problémahelyzetek teremtésével, amely válaszkeresésre ösztönöz és sikerélményt biztosít.
- Viselkedéskultúra és egészségünk védelmével kapcsolatos szokások, szabályok megalapozása.
- Hagyományok megismertetése, ápolása.

- A néphagyományőrzés keretén belül az élő- és élettelen világ változásainak megfigyelése, megfigyeltetése az évszakok körforgásában.
- Megteremteni a környezeti nevelés és a néphagyomány ápolás olyan feltétel- és tevékenységrendszerét, amelyben a gyermek egyénileg és közösen éli át a változatos ingereket, újrateremtheti saját környezetét.
- Szűkebb környezetünk gyógy- és fűszernövényeinek gondozása, ápolása és felhasználása.
- Természet és környezetvédelem a gyermek életkorának megfelelő szinten.
- A környezetvédelem alapjainak megismertetése: föld, víz, levegő, növény és állatvilág védelme.
- Környezetbarát szokások megalapozása: takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral.
- Érzékennyé tesszük a gyerekeket a környezetvédő, környezetbarát magatartás iránt, ennek érdekében bevezetjük a szelektív hulladékgyűjtést.

Gyermeki tevékenységek:

- Megismerik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretetét, védelmét. (Borostyán-tó, Borosán völgy)
- Beszélgetnek családjukról, szüleik foglalkozásáról, lakásukról.
- Megismerkednek testükkel, testrészeikkel, érzékszerveikkel, védelmükkel, ápolásukkal.
- Beszélgetnek a betegségek megelőzéséről.
- Megismerik csoportjukat, óvodájukat, óvodájuk környékét. (Salla Múzeum, Római kori ásatások)
- Gyakorolják a helyes közlekedést, megismerkednek néhány közúti jelzéssel, táblával. Ismerkednek különböző járművekkel.
- Megfigyelik a napszakokat, az idő múlását.
- Egészségtudatos magatartás érdekében részt vesznek az Egészséghét programjain. (Táplálkozás, mozgás, testápolás, lelki egészségvédelem)
- Megfigyelik az évszakok változásait. Tapasztalatokat szereznek az időjárásról, annak változásairól, természeti jelenségekről, az időjárás és az öltözködés kapcsolatáról.

Ősz

- Megfigyelik a természet változásait.
- A környezetükben lévő fák, bokrok megismerése, levelének, termésének gyűjtése. (Csipkebogyó, vadgesztenye, dió, makk)
- Séta az őszi piacra, zöldségfélék megfigyelése, vásárlása.
- Október 4-én megemlékezünk az Állatok Világnapjáról.

Tél

- Téli örömök: hóember, hóvár, hószobor építés, hógolyózás, szánkózás.
- Kísérletezés: olvasztás, fagyasztás, párologtatás, jég-készítés.
- Madárvédelem: madáretetés a gyűjtött anyagok felhasználásával. Az etetőbe szálló madarak megfigyelése, néhány felismerése. (Tengeric, vörösbegy, széncinke, kékcinke, feketerigó, veréb, meggyvágó, csuszka)
- Hajtások, rügyeztetések, csíráztatások az óvodai élősarokban:játékos vizsgálódás, kísérletezés a különböző körülmények között tartott növényekkel (fény, hő, víz megléte és hiánya a fejlődéshez).
- A ház körül élő állatok életmódjának, alkalmankénti megfigyelése egy család udvarán. (Látogatás egy helyi gazdasági udvarba.)

Tavasz

- A tavaszi rügyfakadás és virágzás folyamatos megfigyelése környezetünk fáin, bokrain.
- Udvarrendezés (letört ágak összegyűjtése, gereblyézés).
- Környezetünk növényeinek folyamatos megfigyelése: a kertekben, az erdőben és az óvodakertben. (Magvetés, dugványozás, palántázás, növényápolás.)
- A bogarak, lepkék, méhek, madarak megfigyelése (bodobács, katicabogár, hangya, az óvoda udvarán a madarak fészeképítő munkája).
- Környezetünk színeinek, a világosabb, sötétebb árnyalatainak felismerése, a tavaszra jellemző színek keresése.
- Megemlékezés március 22-én a Víz Világnapjáról, április 22-én a Föld Világnapjáról.

Módszertani alapelvek:

- Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek eleven, változásaiban gazdag, eredeti környezetben gyűjthessék élménybe ágyazott tapasztalataikat.
- Saját példamutatásunkon keresztül ösztönözzük a gyermekek természet iránti szeretetét, védelmét, gondoskodó törődésüket.
- Erősítjük a gyermekekben azt az érzést, hogy a természet szépségét és az ember alakította környezetet védeni, óvni, becsülni kell.
- Arra törekszünk, hogy a gyermekek érzelmileg kötődjenek a hagyományokhoz, a nemzeti kultúrához.
- Lehetőséget teremtünk az élmények minél több érzékszervvel való megtapasztalására.
- Az életkori sajátosságok figyelembe vétele mellett komplexitásra törekvés.

Környezeti nevelés és néphagyomány ápolás:

Az emberiség régebben szinte együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg. A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak társadalmi és természeti környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet.

A gyerek a hagyományos óvodai ismeretanyagot: a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények, színek, egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- az évszakok változásából fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- az időjárás változásaiból fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok (pl. növényápolás, veteményezés),
- termések, gyógynövények gyűjtése az óvoda udvarán és környékén, szüretelések családoknál, gazdaságokban, gyümölcs szárítások, gyümölcsök, zöldségek feldolgozása,
- télen és nyáron a madarakról való gondoskodás,
- jeles napok előtti készülődések,
- a rendszeres környezetmegismerő séták, tájmegismerő kirándulások.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés kapcsolatban van a **rajzolással, festéssel, mintázással,** mert benne megjelennek a környezet, a természet jelenségei, formái, színei.

Az **anyanyelvi neveléssel,** mert a gyerekek a lakóhelyi és természeti környezet megismerése által elsajátítják a tárgyakat, anyagokat, minőségeket jelölő szavakat. Az összehasonlítás, viszonyítás szavait, rokoni kapcsolatok megnevezését, birtokviszony kifejezését.

Az összegyűjtött tapasztalatok alapján a gyerekekben kérdések fogalmazódnak meg.

A mozgással, mert a térben való tájékozódásra, az irányok gyakorlati alkalmazására nyújt lehetőséget**. Érzelmi és erkölcsi neveléssel,** mert a társadalmi környezeti szokások, munka jellegű tevékenységek itt érvényesülnek.

Zenei neveléssel, mert a gyermek- és népdalokban előforduló növények, állatok, természeti jelenségek is helyet kapnak.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Tudják lakcímüket, szüleik, testvéreik nevét, foglalkozását.
- Tudják születési helyüket, idejüket.
- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézmény - pl. bölcsőde, iskola, orvosi rendelő – rendeltetését.
- Felismernek néhány feltűnő összefüggést a tárgyak, jelenségek között.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az állatvilágot, és annak egyedeit képesek csoportosítani különböző szempontok szerint.
- Kialakulnak az állatokhoz fűződő pozitív érzelmeik.
- Ismerik az emberi test felépítését, a testrészeket.
- Igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik a napszakokat.
- Ismerik a hét napjait, az évszakok neveit.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellegzetességeiket, jelenségeiket.
- Ismerik a növény fogalmát, a növénygondozást, növények életét, fejlődésük feltételeit.
- Kialakulnak a növényekhez fűződő pozitív érzelmeik.
- Ismernek zöldségeket, gyümölcsöket, azok fogyasztási szabályait.
- Kialakulnak azok a viselkedési formák, pozitív attitűdök, melyek a természeti és társadalmi környezet megőrzéséhez, védelméhez szükséges.
- Kialakulnak az egészség és környezettudatos magatartás alapvető szokásai.

Környezetvédelem

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen tevékenységek pl. a madáritató készítés, a komposztálás, a kertészkedés, az udvargondozás. A gyermekek természethez való kötődését, és az élőlények

megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket a megfigyelések során elmondunk. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesítjük.

Az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvó- védő tevékenység eredményeként a gyerekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az élőlényeket óvni, védeni kell.

A népi kismesterségek gyakorlása, a természetes anyagok közelsége, és a velük való tevékenykedés sajátos élményt és érzelmi többletet jelent a gyermekeknek.

A különböző séták, kirándulások, tevékenységek, a megfelelő szokások, a magatartási formák kialakítását is szolgálják, amelyeknek belsővé válása a természetben való kulturált viselkedést eredményezi. (Kirándulás a Borostyán-tóhoz, a Borosán völgybe)

8.7. A matematikai tartalmú tapasztalatszerzési lehetőségek megkeresése és megtalálása az óvodai nevelés folyamatában.

A környező világ megismerése, birtokba vétele a gyermek életében igen korán jelentkező vágy. Mindaz, ami körül veszi, a matematika nyelvén is felfogható, megérthető. Erre építhetünk, amikor problémát jelentő élethelyzetek teremtésével matematikai tapasztalatok szerzését is biztosítjuk. A legjobbak e célból azok a helyzetek, melyek a gyermek saját személyével kapcsolatosak, mikor saját magának kell eligazodni a dolgok közt. Az életszerűség érdeklődővé, nyitottá teszi a gyereket. A természetes helyzetekben szerzett tapasztalat élményt jelent, melyet sokszor felidézve tartós ismerethez vezet. A személyes kötődés egy-egy problémához segíti a megértést, a megoldáshoz vezető út megtalálását. Játékkal, játékos cselekvéssel átszőtt tanulás ez, melyben érvényre juthat a gyermek valamennyi ötlete, elképzelése.

A játékosság elvének érvényesítése a matematikai ismeretszerzés minden egyes mozzanatában elsődleges szempont kell, hogy legyen! Ennek alapja, hogy az óvónő építsen a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére és az önálló problémamegoldás iránti igényére, teremtsen kedvező helyzeteket a tapasztalatszerzésben, az élmények gyűjtésében. Használja ki a környezeti séták, élmények adta lehetőségeket. Fejlessze egyéni megismerő erőiket, problémalátásukat, problémamegoldó képességüket, összehangolva a csoport egészének fejlesztésével.

A matematikai munkaközösség által kidolgozott – a néphagyományápoló ütemtervhez szorosan kapcsolódó – matematikai ütemterv, ötlettár, és eszköztár útmutatóul és segítségül szolgál az óvodapedagógus számára.

Célunk:

- A játék segítségével sok-sok cselekvéssel, egyénileg, párban vagy mikrocsoportban gyűjtsenek tapasztalatokat.
- Olyan problémahelyzetek létrehozása, melyek gondolkodásra, megoldási lehetőségek keresésére ösztönzik a gyermekeket. Ehhez teremtünk alkalmat konstruktív és felfedező játékokkal.

Feladataink:

- Felkeltjük a gyermekek matematikai érdeklődését és építünk kíváncsiságukra.
- Optimális feltételeket biztosítunk a matematikai nevelés és fejlődés hatékonyságának érdekében.
- A megszerzett tapasztalatok, ismeretek alkalmazása különböző élethelyzetekben való gyakorlása, matematikai szemléletmód megalapozása.
- Értelmi képességek, problémamegoldás, kreativitás fejlődésének elősegítése.
- Megfelelő attitűdöt teremtünk a problémás helyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozásához.
- Kihasználjuk az egész napi óvodai élet során adódó lehetőségeket matematikai jellegű ismeretek megtapasztalására, szerzésére.
- Játékosság biztosítása.
- Differenciált, egyéni feladatadás által a gyermekeket sikerélményhez juttatjuk, mely növeli a feladatvállalási kedvet, segíti az önkontroll kialakítását.
- Fejlesztjük megfigyelő képességüket, emlékezetüket, megértésüket, konstruálásukat, problémalátásukat-megoldásukat, kreativitásukat, ítélőképességüket.
- Fejlesztjük fogalom és szókincsüket, beszédkészségüket.
- Ösztönözzük, hogy a megszerzett matematikai tapasztalatokat, ismereteket a tevékenységeiben is alkalmazza.

Módszereink, eszközeink:

A megtapasztalás, megélés, átélés, megfigyelés, beszélgetés, magyarázás. Megfelelő módon a pedagógus szabadsága itt is érvényesülhet, az eszközök a játékból, a természetből és a környezetünkből adódnak.

Gyermeki tevékenységek:

A gyermek

- összehasonlít, szétválogat, sorba rendez szabadon, egy-egy jól felismerhető tulajdonság szerint.
- irányított összehasonlítást – megnevezett tulajdonság, szempont szerint – végez (pl. alacsonyabb-magasabb, hosszabb-rövidebb, szélesebb-keskenyebb, több-kevesebb stb.)
- felismeri, megmutatja, megnevezi a változásokat.
- eldönti egyszerű állítások igazságát, hamisságát.
- szívesen vállalkozik a felvetett vagy felismert probléma megoldására.
- összemér mennyiségeket, halmazokat, ezek elemeit párosítja, az eredményt szóban kifejezi.
- számlál 10-es számkörben, párosít, érzékeli az ugyanannyi fogalmát.
- megismeri a sorban a sorba rendezett elemek helyét, a sorszámokat.
- tapasztalatokat szerez a geometria körében.
- épít, másol, összehasonlít, szétválogat térben és síkban geometriai építőelemek felhasználásával szabadon és különböző szempontok alapján.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- Legszorosabb a kapcsolata a külső világ tevékeny megismerésével, mert a környezet megismerése során szerzett tapasztalatok, élmények matematikai tevékenységek lehetőségének tárházát kínálják. A mindennapi életben is állandóan találkozik matematikai fogalmakkal, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük.
- Szoros a kapcsolata a játékkal, mert ennek során is alkalom kínálkozik matematikai ismeretek szerzésére, matematikai műveletek végzésére, gyakorlására, a problémamegoldó gondolkozásra.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Megértik és követik az óvodapedagógus kérdéseit, gondolatait. Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon elmondják. Megítélik egymás állításainak igazságát. Javítják saját tévedéseiket.
- Szívesen vállalkoznak a felvetett és felismert problémák megoldására.
- Képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatás folytatására, sorba rendezés végzésére, összehasonlításaikat szóban is kifejezik.
- Értik és használják az év során szereplő mennyiségeket, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (pl. hosszabb, rövidebb, legrövidebb stb.)

- Hosszúság jellegű mennyiségeket önállóan is összemérnek, az összemérés alapján helyes megállapítást tudnak tenni.
- Részt vesznek mennyiségek összemérésében, alkalmi egységgel való mérésben. Össze tudnak mérni két halmazt párosítással (legalább 10-ig) az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni legalább 10-ig.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyenlő alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat. Másolással képesek megépíteni a mintával megegyező elemekből, de színben, nagyságban eltérő elemekből is térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- A térben való tájékozódásban elérhető a jobbra-balra irányok és állítások megkülönböztetése: értik és követni tudják az irányokat, illetve a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, alatt, fölött, között, mit értünk a vízszintes síkban az alatt, fölött szavakon).

8.5. Munka jellegű tevékenységek

Hiszek abban, hogy a jövőnket a gyerekek alakítják.

Amilyen értékek, elvek mentén neveljük őket,

olyan lesz a mi jövőnk."

(*Nyári Darinka)*

Az óvodában a munka, illetve a munka jellegű tevékenységek a személyiségfejlesztés fontos eszközei. Munka jellegű tevékenység a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. A gyermekek a munka jellegű tevékenységeket általában örömmel, aktívan gyakorolják, ezért szívesen azonosulnak a munka céljával, természetesnek tartják szükségességét, élvezik az elért eredményeket, a munka azonban az óvodáskor végéig játékos marad. A néphagyományőrzés munkajellegű tevékenységeink gyakorlása során a gyerek tapasztalatokat, jártasságokat szerez. Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik. A közösen végzett munka, erősiti a baráti, az egymást segítő kapcsolatok alakulását.

Célunk:

- A gyerekek sajátítsák el azokat a készségeket, jártasságokat, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálja.

- A munka jellegű játékos tevékenység legyen örömforrás, amely sikerélményt biztosít.
- A munka során környezettudatos magatartás, környezetvédelemre való nevelés.

Feladataink:

- A munkához szükséges feltételek megteremtése: hely, idő, és munkaeszköz az életkoruknak megfelelő munkavégzésre és gyakorlásra.
- A munkatevékenység játékos jellegének fenntartása és folyamatos lehetőségek biztosítása.
- A munkavégzés nem időszakonkénti, hanem rendszeres és beépítjük a mindennapjaikba.
- Lehetőséget teremtünk az önálló és önkéntes munkavégzésre, amelyben átélhetik a munka örömét.

Gyermeki tevékenységek:

Önkiszolgálás:

- A gyermekeket folyamatosan szoktatjuk az önálló, önkiszolgáló munkára, ahol egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatokat bízunk rájuk. Felnőttek segítségével ismerhetik meg a testápolás, öltözködés, és a kulturált étkezés szokásait, mely az egészséges életmódjuk kialakítását segíti elő.

Naposság:

- Középső csoportól vezetjük be.
- A naposság közösségi megbízatás.
- A feladatok nagy részét az étkezés körüli teendők ellátása jelenti.
- Óvodánkban ülésrend alapján, a napostábla jelöli ki a naposokat.

Alkalomszerű munkák:

- Apróbb megbízatások, melyek napi élet során jelentkezhetnek a gyermekek önállóságához, képességeikhez, igényeikhez igazodnak.

Növényápolás:

- A növények gondozásával, ezek életfeltételeinek megteremtésével járulnak hozzá a gyermekek (ültetés, gyomlálás, öntözés), miközben átélik és megfigyelik a közreműködésük nyomán létrejött változásokat.

- Növénygondozásra van lehetőség a csoportszobákban és az udvar erre a célra kialakított kertjében.

Kerti munka során:

- A gyermek számára egyértelművé válik az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata. A kézzel fogható eredmény megelégedést, büszkeséget vált ki, s mint ilyen az egyik legerőteljesebb motiváló tényező.
- A gyermek öntevékenységét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan felhasználjuk nevelési céljaink elérésére.
- A gyermekek megtapasztalják a munka értékteremtő szerepét, a természet és az ember kölcsönhatását.
- Lehetőség nyílik a természeti változások megfigyelésére, növények ápolására, gondozására, valamint a környezetvédő, természetbarát szokások kialakítására.
- Jól formálható a figyelem, kialakul az óvó-védő magatartás, fejlődik a gyermek együttműködésiképessége.
- A kerti munkák fejlesztik a gyermekek önbecsülését, önállóságra, kötelezettségek vállalására és teljesítésére ösztönzik őket, rendszerességgé nevelnek.
- A tevékenység során fejlődik a gyermekek finommotorikája, egyensúlyérzéke, mozgáskoordinációja.
- A rendszeres szabad levegőn történő tevékenység pozitív hatással van az egészségükre.

Módszertani alapelvek:

- A gyermekek egyéni sajátoságainak figyelembevétele és tiszteletben tartása a munkavégzés, illetve a követelmények felállítása során.
- Egyéni különbségek figyelembevétele és a gyermekek munkájának segítése.
- A munkához való pozitív érzelmi viszony kialakítása az önkéntesség bevonásával.

Kapcsolatok más nevelési területekkel:

- Kapcsolatban van a közösségi neveléssel, mert a gyermekek a munkát a csoport érdekében végzik.
- Kapcsolatban áll a környezeti neveléssel, mert a munka végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek a természeti és társadalmi környezetükről.
- Kapcsolatban van a játékkal, mert a munka tevékenysége a gyermekeknél még szorosan összefonódik a játékkal, az indítékai is megegyeznek.
- Kapcsolatban áll a vizuális tevékenységekkel, mert az eszközök használat közben fejlődik a gyerekek manuális készsége.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatokat helyesen elvégeznek, megbízatásokat teljesítenek.
- naposi munkát, egyéb alakalom szerű tevékenységet szívesen végeznek a közösség érdekében.
- képesek szükségleteiknek megfelelően teljes önellátásra, önkiszolgálásra.
- munkavégzéshez szükséges eszközök, szerszámok célszerű használatát ismerik.
- észreveszik, ha fiatalabb társaik segítésre szorulnak, majd ténylegesen segítenek is illetve felnőtt bevonásáról is gondoskodnak.

8.6. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás nem önálló tevékenységformaként van jelen, hanem olyan tevékenységként, amely az egész napot áthatja, folyamatos, és alapvetően spontán, valamint a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész nap folyamán, természetes és szimultán helyzetekben, néphagyomány ápoló programokon az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben valósul meg. Tapasztalatszerzésre, cselekvésre, gyermeki öntevékenységre épül, belső motivációból táplálkozik és többnyire játékba ágyazottan teljesül be. A tanulás eredménye a gyermek egész személyiségének, értelmi képességének, mozgásos megnyilvánulásainak, nyelvi kommunikációs képességének, érzelmi szociális tulajdonságainak és magatartásának fejlődése. Figyelembe vesszük, hogy a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját a gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák együttesen határozzák meg.

Célunk:

- Szabad játék és a tanulás teljes összekapcsolása, játékba integrált tevékenységek.
- Olyan tevékenységek megszervezése, amelyekben az óvodás gyermek képességei és kompetenciái sokoldalúan fejlődnek, valamint az egész gyermeki személyiség harmonikusan fejlődik.

- Attitűdjeik erősítése, tapasztalataik bővítése, rendezése, a felfedezés örömének megismerése.
- Alakuljon ki az ismeretlen iránti érdeklődésük, kíváncsiságuk, amelyek a tanulni vágyás megalapozását segítik.
- A megszerzett ismereteiket kreatívan alkalmazzák a tanulási folyamatokban.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek meglévő képességeinek továbbfejlesztése, új készségek, ismeretek elsajátítása.

Feladataink:

- Változatos a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása
- A tanulás lehetőségét az egész nap folyamán megteremteni.
- Kreativitásuk erősítése, a felfedezés, kutatás lehetőségének biztosítása.
- Tudatos tervező munka, csoportra tervezett, alkalmazott nevelési terv.
- A tevékenységek felkínálása során figyelembe vesszük az egyéni-és életkori sajátosságokat.
- Tanulás szempontjából kedvező feltételek megteremtése során figyelembe vesszük a gyermekek korábbi élményeit, tapasztalatait és tudását.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermeki személyiség kibontakoztatását, valamint ösztönözni a kívánt viselkedés elsajátítására.
- A kiemelkedő képességű tehetséges gyermekek felismerése, fejlesztése.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek tevékenységében érvényesülő pszichikus, motoros tanulási folyamatok biztosítása, szakemberek bevonása.

Gyermeki tevékenységek:

- utánzásos minta-és modellkövetéses magatartás-és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- játékos, cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, kutatás, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás

Módszertani alapelvek:

- A gyermek önmagához mért egyéni tempóban történő fejlesztése.
- Az életkori sajátosságok figyelembevételével a gyermek önállóságának, egyéni aktivitásának, érdeklődésének tiszteletben tartása, elősegítése.
- A gyermek reális önbizalmának erősítése a személyre szabott értékeléssel.
- Az aktualitások (évszakok, hagyományok), gyermeki tapasztalatok, élmények, ismeretek figyelembevétele.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek spontán megfigyelései egyre tudatosabbak lesznek.
- Megjelenik a szándékos figyelem a tanulási folyamatok során.
- Kialakul a szándékos emlékezet, a felidézés képessége a gyermekeknél.
- A következő gondolkodási műveletek elvégzésére képesek lesznek a gyermekek: analízis, szintézis, összehasonlítás, absztrahálás, általánosítás, fogalomalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása, kreativitás.
- A kiemelkedő képességű tehetséges gyermekek megtalálják a képességüknek megfelelő tevékenységet.
- A részképességek fejlődésében lemaradó, tanulási zavaros, sajátos nevelési igényű gyermek időben a megfelelő szakemberhez kerülnek.

9. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, fejlődése egy folyamat, amelynek eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, melyben az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolába lépéshez szükséges hogy a gyermek elérje az értelmi, lelki, szociális és testi fejlettség megfelelő szintjét.

A **testileg egészségesen fejlődő gyermek** hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejődik a mozgáskoordináció és a finom motorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A **lelkileg egészségesen fejlődő gyermek** az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai élet megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik, melyek közül különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondat-fajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a

gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan is éretté** válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségleti kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus, értelmi lelki, szociális és testi fejlődésének elősegítése, de különösen az utolsó évben az iskolai nevelés – oktatásra való felkészítés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

10. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

<table>
<tr><td>Intézmény OM azonosítója:

037451</td><td>Készítette a Zalalövői Borostyán Óvoda és Mini Bölcsőde nevelőtestülete</td></tr>
<tr><td colspan="2">Legitimációs eljárás – Az érvényességet igazoló aláírások</td></tr>
<tr><td>elfogadta:

……

nevelőtestület nevében</td><td>jóváhagyta:

……..

Óvodafenntartó Társulás elnöke</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hatályos: 2025. 09. 01. naptól visszavonásig</td></tr>
<tr><td colspan="2">A dokumentum jellege: nyilvános

Megtalálható: www.borostyanovi.hu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Felülvizsgálat, értékelés időpontja: 5 évente

Módosítás előírásai: Törvényi változás esetén
Feladatváltozás esetén</td></tr>
</table>

MELLÉKLET

Óvoda-iskola átmenet támogatása: módszertani útmutató a nagycsoportos korú gyermekeket nevelő óvodapedagógus részére Iskola-előkészítő, fejlesztő tevékenység

A nagycsoportos gyermekek naponta 45 perces időkeretben célzott iskolai életre felkészítő tevékenységekben vesznek részt. A fejlesztő tevékenységek a gyermek egyéni terhelhetőségéhez, képességeihez igazodnak, lehetőség szerint erre kijelölt térben, kiscsoportos formában zajlanak.
A nagycsoportosok számára bevezetett kötelező tevékenységek célja: Játékos tanulási helyzetek, tevékenységek biztosítása, egyéni fejlődési utak támogatása, a tanulási szokások, figyelem és feladattudat fejlesztése, a szülőkkel és az iskolával való együttműködés erősítése.
Az óvoda–iskola átmenet célja a gyermekek zökkenőmentes iskolakezdésének támogatása, hogy biztonságérzettel és megfelelő képességekkel lépjenek be az iskolai életbe. A nevelési év során kiemelt figyelmet kap az érzelmi biztonság, a szociális kompetenciák, az értelmi képességek, a tanulási szokások, a nemzeti identitás, a tanulási motiváció és a nemzeti értékek megalapozása.
Cél, hogy minden gyermek – különösen a HH-s háttérrel rendelkező – megerősödve, sikerélményekkel és pozitív önképpel léphessen át az iskolába.
Pedagógiai eszközök és módszerek célja: hogy a gyermekek tanulási szokásait, figyelmét, feladattudatát és közösségi kompetenciáit játékos, élményalapú módon fejlesszék
Időkeret: naponta 45 perc iskolai előkészítő tevékenység.
Módszerei: a gyermek aktív részvételén alapuló módszerek (saját tapasztalat, játékos tanulás)
Játékos tanulási helyzetek: A tanulás iránti pozitív attitűd kialakítása élményalapú tevékenységeken keresztül.
Élményszerű tanulás: mesék, dramatikus játékok, barkácsolás, amelyek során új ismereteket szereznek.
Tapasztalati tanulás: érzékszervi tapasztalatokra épülő tevékenységek (pl. kóstolás, tapintás, mozgásos játékok).
Kérdésfeltevés ösztönzése: nyitott kérdések, kíváncsiságot ébresztő helyzetek (pl. „Mi történik, ha…?”).
Kreatív problémamegoldás: építőjátékok, rejtvények, logikai feladatok.

Egyéni fejlődési utak támogatása: Differenciált fejlesztés, gyermekmegfigyelés és dokumentáció alapján.
Megfigyelés és dokumentálás: fejlődési napló, egyéni fejlesztési terv vezetése a gyermekek egyéni haladásáról.
Differenciált feladatadás: az egyéni képességekhez igazított tevékenységek (pl. különböző nehézségű feladatlapok).
Fejlesztő játékok: célzottan választott eszközök (pl. finommotorika, beszédfejlesztés, figyelem).
Egyéni beszélgetések: személyes kapcsolódás, önkifejezés támogatása.

Tanulási szokások és képességek fejlesztése a gyakorlatban:
A tanulási szokások és képességek célzott fejlesztése nem különálló foglalkozásként, hanem az óvodai délelőtt szerves részeként, a szabad játék és az irányított tevékenységek egyensúlyában valósul meg. A fejlesztés fókuszai (figyelem, emlékezet, feladattartás stb.)

beépülnek a napi rutinba, tevékenységekbe és más napirendi elemek keretében a műveltségtartalmakba:
A napirendi elemek (pl. reggeli beszélgetőkör: „mit fogunk ma csinálni”, étkezési, vagy egyéb tevékenység előkészületek, eszközhasználat, rendrakás, önálló munkavégzés gyakorlása) segítik a szabálytartás, önállóság, feladattudat fejlődését.
Az (irányított) tevékenységek – például egy mesehallgatás, egy csoportos alkotás vagy egy matematikai logikai játék – során jelenjenek meg a célzott képességfejlesztési elemek: emlékezet, gondolkodás, szabálykövetés, együttműködés.
A szabad játék keretében a gyermekek önként vállaljanak feladatokat, működjenek együtt, alkossanak szabályokat, oldjanak meg konfliktusokat – így indirekt módon fejlődjenek a tanulási szokások.
A pedagógus szerepe mindezen tevékenységek során tudatos: célzottan, előzetesen megtervezett módon emeli be a tanulási szokásokat fejlesztő elemeket a napi tevékenységbe.
Ezáltal a tanulási szokások fejlesztése nem elkülönülten, hanem a gyermek teljes óvodai életébe szervesen ágyazva, élmény- és tevékenységalapúan történik.

Célzott képességek fejlesztése:

A gyermek rendszerességhez való viszonya (kezdeményezés, befejezés, kitartás)
Az utánzás–figyelem–megértés megjelenése egy-egy terület mentén
Az adott feladathoz való bekapcsolódás képessége
A szabályokhoz való alkalmazkodása
A visszajelzések befogadására való képesség

Képességterület	Mit fejleszt?
Figyelem és kitartás gyakorlása	Megosztott, tartós figyelem játékban, tevékenységben. Időkeretes tevékenységek, ahol a gyermekek megtanulják befejezni a megkezdett munkát.
Emlékezet	Rövid idejű auditív és vizuális emlékezet: utasítás, minta, történet felidézése.
Gondolkodás	Összehasonlítás, sorrendiség, következtetés, kérdés-válasz.
Feladattudat	Egyszerű utasítás követése, feladat elkezdése, befejezése, önellenőrzés. egyszerű, fokozatosan nehezedő feladatok (pl. színezés, vonalvezetés, logikai játékok).
Téri–időbeli tájékozódás	Irányok, sorrend, napi rend, események elhelyezése időben
Finommotorika, szem-kéz koordináció	Eszközhasználat (olló, ceruza, építőeszközök)
Szókincs, nyelvi kifejezés	Fogalmak alkalmazása, önálló mondatalkotás, kérdésértés, történetmesélés
Érzelemszabályozás, szociális kompetencia	Csalódás kezelése, türelem, szabály elfogadása, másik véleményének elfogadása

Fejlesztés irányított tevékenységekbe ágyazva –a műveltségtartalmak területén

Műveltségi terület	Műveltségi terület
Anyanyelvi nevelés	Hallott szöveg megértése, kérdés-válasz helyzet, történet követése, szóbeli megfogalmazás.
Matematikai tapasztalatok	Mintaalkotás, soralkotás, számlálás, összehasonlítás, szabálykövetés – koncentráció és feladattartás révén.
Mozgás, mozgásos játékok, körjátékok	Szabályjátékok, váltóverseny, mozgásos mondókák – figyelem, kitartás, iránykövetés.
Ének, zene, énekes	Éneklés követése, ritmus-visszatapsolás, színezési szabályok, önálló

játék, tánc, vizuális nevelés	alkotás – vizuális figyelem, önállóság.
Külső világ tevékeny megismerése	Tapasztalati megfigyelések, kérdezés, ok–okozati kapcsolatok keresése, analógiás gondolkodás, kísérletezések.

Szülőkkel való együttműködés: A szülők bevonása az átmenet támogatásába
Nyílt napok, közös programok: szülők bevonása az óvodai tevékenységekbe, nyílt napok, közös programok dokumentálása.
Tájékoztatás és konzultáció: rendszeres visszajelzés a gyermek fejlődéséről, iskolakezdéshez kapcsolódó segítségadás, tájékoztató
Otthoni támogatás ösztönzése: javaslatok a szülőknek játékos fejlesztő tevékenységekre.
Keretei:
Naponta 45 perc iskolai előkészítő foglalkozás
Rugalmas napirendek és térszervezési megoldások: időbeli differenciálás megvalósítása, strukturált keretek között zajló tevékenység.
Differenciált tevékenységszervezés

Fejlesztési területek és célkitűzések:

Terület	Célkitűzés
Érzelmi biztonság	Stabil napirend, személyes kapcsolatok erősítése, pozitív megerősítés. A gyermekek kötődésének, önbizalmának, önszabályozásának támogatása, és biztonságérzetének megerősítése az iskolai környezethez való alkalmazkodás érdekében
Szociális kompetenciák	Együttműködés, szabálykövetés, konfliktuskezelés gyakorlása játékos formában. A társas kapcsolatok, együttműködés, szabálykövetés és empátia fejlesztése. Csoportos játékok, szabályjátékok, együttműködést igénylő feladatok.
Értelmi képességek	A figyelem, emlékezet, gondolkodás, problémamegoldás és nyelvi kifejezőkészség célzott fejlesztése játékos tanulási helyzetekben
Tanulási motiváció	A gyermekek egyéni fejlődési útjának támogatása, kreativitásuk és önkifejezésük ösztönzése. A kíváncsiság, felfedezés örömének fenntartása, a sikerélmény biztosítása. Feladattartás, önálló munkavégzés, eszközhasználat, kitartás, tanulási motiváció kialakítása. Tapasztalati tanulás, érzékszervi felfedezésre épülő tevékenységek.
Nemzeti értékek, identitás erősítése	A hazaszeretet, közösségi érzés és kulturális identitás alapjainak megteremtése. A magyar kultúra, hagyományok, népi játékok és ünnepkörök élményszerű megélése. Népmesék, népi játékok, ünnepkörökhöz kapcsolódó dramatikus tevékenységek.
Személyiségfejlesztés	Önállóság, önbizalom, feladattartás, önkifejezés támogatása. Egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés, családi háttér figyelembevétele, pozitív megerősítés.
HH-s gyermekek támogatása	Egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés, családi háttér figyelembevétele, pozitív megerősítés.

Érzelmi biztonság fejlesztése:
Befogadó reggeli rituálék: napindító beszélgetőkör, ahol minden gyermek megszólalhat.
Érzelemfelismerő játékok: képek, bábok, tükörjáték segítségével az érzelmek azonosítása.
Biztonságos tér kialakítása: kuckók, nyugodt sarkok, ahol a gyermek visszavonulhat.
Pozitív visszajelzések: rendszeres megerősítés, dicséret, önbizalom-erősítő mondatok.

Szociális kompetenciák fejlesztése:
Szabályalkotás közösen**:** a csoport saját szabályainak megfogalmazása, vizualizálása**.**
Kooperatív játékok**:** páros és csoportos feladatok, amelyek az együttműködést ösztönzik**.**
Konfliktuskezelő szerepjátékok**:** hétköznapi helyzetek dramatizálása, megoldási módok keresése. Segítő szerepek, felelősségvállalás gyakorlása.
Tanulási motiváció erősítése:
Felfedező tevékenységek: kísérletek, megfigyelések, kérdésfeltevés ösztönzése.
Projektalapú tanulás: több napon át tartó témák feldolgozása, gyermekötletek figyelembe vétele.
Sikerélmény biztosítása: differenciált feladatok, amelyek minden gyermek számára teljesíthetők.
Tanulási szokások kialakítása: figyelem, feladattartás, önálló munkavégzés gyakorlása.
Nemzeti értékek megalapozása:
Magyar népmesék, mondókák feldolgozása: dramatizálás, bábjáték, rajzolás.
Nemzeti ünnepekhez kapcsolódó tevékenységek: zászlókészítés, énekek, versek tanulása.
Helyi hagyományok megismerése: közös programok, településünk adottságainak figyelembevétele.
Közösségi élmények: kirándulások, óvodán kívüli természetközeli tevékenységek, közös ünnepek, amelyek erősítik az összetartozás érzését.
Egyéb feladataink:
Szociális tanulás támogatása: szerepjátékok, szabályjátékok, közös, vagy mikro csoportos feladatmegoldások.
Érzelmi nevelés: mesék, dramatikus játékok, érzelemkártyák, beszélgetőkörök.
Képességfejlesztés: megfigyelések, célzott fejlesztő játékok, egyéni fejlesztési tervek.
Élményalapú tanulás: komplex témák feldolgozása több terület integrálásával.
HH-s gyermekek támogatása:
vizuális napirend, piktogramok,
szülőkkel való személyes kapcsolattartás, bizalomépítés,
pozitív megerősítés, sikerélmény biztosítása.

Dokumentáció és nyomon követés
A gyermekek fejlődésének nyomon követése az óvodai dokumentációban (pl. fejlődési napló, gyermekdosszié). A gyermek fejlődésének nyomon követése kiegészül az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével.
Iskolába történő átadás új szempontjai: Az iskolába történő átadás során a gyermek erősségeinek, fejlesztési szükségleteinek bemutatása. A dokumentumot az óvoda **átadja az iskolának**, segítve ezzel az iskolai pedagógusok felkészülését.
Gyermekdosszié: gyermekmunkák, megfigyelések gyűjtésére alkalmas mappa.
Év végi értékelés: összegző jellemzés a gyermek iskolai alkalmasságáról.

Fejlődési napló tartalmazza:
a gyermek tanulási, ismeretszerzési motivációjának, a szokások alakulásának szintjét,
szociális és érzelmi érettség fejlődésének szintjét,
a feladattartás, figyelem, önállóság
és a kommunikációs-nyelvi fejlettség szintjét.
Megfigyelési szempontsorok segítik az óvodapedagógusok elemző munkáját a különböző kompetenciaterületek (pl. mozgás, beszéd, szociális készségek) alapján.